

www.musavat.com

MUSAVAT

Xəbər
COVID-19-dan da qorxulu - yeni pandemiya qapıda?
yazısı səh.13-də

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 2 dekabr 2025-ci il Çərşənbə axşamı № 218 (8828) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

Bakı 6 erməni İrəvana qaytarır? - "Əsrin məhkəməsi"ndə dönüş

Azərbaycanlı vəkllər hərbi canilərin bəzilərinə bəraət verilməsini istəyib - reaksiya

yazısı səh.8-də

Tiflisdən Zəngəzur həmləsi - nə baş verir?

yazısı səh.5-də

İrəvan mühüm tarix açıqladı: gələn il martda... - Bakıdan reaksiya

yazısı səh.6-da

PUA savaşlarının ilk qalibi - Azərbaycan təcrübəsi diqqətdə

yazısı səh.7-də

Manatın məzənnəsi ilə bağlı vacib açıqlama: 2026-cı ildə...

yazısı səh.10-da

Paytaxt avtobuslarında gecə müsibəti - çıxış yolu

yazısı səh.15-də

Qərb Gürcüstanı itirib? - Bəs Bakı və Ankara üçün...

yazısı səh.11-də

Bölgədə daha bir dəhliz yaradılır - Bakının hazırlığı

yazısı səh.4-də

Azərbaycan da elektron siqaretləri qadağan edə bilər

yazısı səh.13-də

Pensiya alanların nəzərinə: yeni qaydalar gəlir

yazısı səh.2-də

Floridada kritik Ukrayna danışıqları - ABŞ dekabrın 2-dək...

yazısı səh.14-də

MEHDİYEV-KƏRİMLİ İTTİFAQININ SONU - FAŞ OLAN ŞƏBƏKƏ, TƏFƏRRÜAT

Haqqında rəsmən həbs qərarı çıxarılan AXCP sədri sabiq PA rəhbəri ilə eyni maddə üzrə ittiham olunur; yeni səs-küylü həbslərin anonsu verildi

yazısı səh.3-də

Banklardan yeni dollar fırlıdığı - diqqətli olun!

Son aylar üzərində möhür olan ABŞ valyutası qəbul edilmir, hər 100 dollar üçün vətəndaşdan 20 faiz komissiya tutulur - iqtisadçılardan etiraz

yazısı səh.10-da

Natiq Cəfərli: "Rusiya kənardan kimisə rəhbər gətirə bilməz, çünki..."

yazısı səh.6-da

Mixail Aleksandrov

Daha bir rus politoloqdan Bakıya qarşı həyasızlıq

yazısı səh.11-də

Elçin Mirzəboyli

Deputat: "Kənar missiyalar bölgədən çıxarılmalıdır"

yazısı səh.9-da

Prezident bu yolun təmirinə 2 milyon ayırdı

Prezident İlham Əliyev Zərdab rayonunun Zərdab-Məlikumudlu-Çallı-Salahlı-Hüseynxanlı-Xanməmmədli avtomobil yolunun əsaslı təmiri ilə bağlı tədbirlər haqqında Sərəncam imzalayıb.

Musavat.com xəbər verir ki, Sərəncama əsasən, səkkiz min nəfər əhalinin yaşadığı 5 yaşayış məntəqəsini birləşdirən Zərdab-Məlikumudlu-Çallı-Salahlı-Hüseynxanlı-Xanməmmədli avtomobil yolunun əsaslı təmiri məqsədilə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2025-ci il 10 yanvar tarixli 445 nömrəli Sərəncamı ilə təsdiq edilmiş "Azərbaycan Respublikasının 2025-ci il dövlət büdcəsində dövlət əsaslı vəsait qoyuluşu (investisiya xərcləri) üçün nəzərdə tutulan vəsaitin bölgüsü"nün 1.19.21-ci yarımbəndində göstərilmiş məbləğin ilkin olaraq 2,0 (iki) milyon manatı Azərbaycan Avtomobil Yolları Dövlət Agentliyinə ayrılınsın.

2. Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Nazirliyi bu Sərəncamın 1-ci hissəsində göstərilən məbləğdə maliyyələşməni təmin etsin.

3. Azərbaycan Respublikasının İqtisadiyyat Nazirliyi bu Sərəncamın 1-ci hissəsində göstərilən avtomobil yolunun əsaslı təmirinin davam etdirilməsi üçün zəruri olan maliyyə vəsaitini Azərbaycan Respublikasının 2026-cı il dövlət büdcəsi layihəsində dövlət əsaslı vəsait qoyuluşu xərclərinin bölgüsündə nəzərdə tutsun.

4. Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti bu Sərəncamdan irəli gələn məsələləri həll etsin.

Yol polisindən qısa hazırlıqla bağlı çağırış

DİN-in Baş Dövlət Yol Polisi İdarəsi avtomobillərin qış mövsümünə hazırlığı ilə bağlı çağırış edib.

İdarədən Modern.az-a verilən məlumata görə, müraciətə deyilir:

"Qış fəslinin gəlişi ilə əlaqədar nəqliyyat vasitələrinin texniki vəziyyətinə diqqət yetirilməlidir.

Baş Dövlət Yol Polisi İdarəsi qış ayları üçün xarakterik olan əlverişsiz hava şərtlərini nəzərə alaraq, nəqliyyat vasitələrinin sahiblərini qabaqcadan tədbirlər görməyə, avtomobillərini mövsümə uyğun şinlərlə təchiz etməyə, xarici işıq cihazlarının, şüşə silgicələrinin, isitmə sistemlərinin sazlığını nəzarətdə saxlamağa çağırır. Unutmaq olmaz ki, avtomobilimizin sazlığı istənilən hava şəraitində mənzil başına rahat və təhlükəsiz çatmağımız üçün ən etibarlı zəmanətidir".

Lerikdə narkotik satanlar saxlanıldı

Ölkə ərazisinə qaçaqmal yolu ilə gətirilmiş külli miqdarda güclü təsiredən xassəyə malik narkotik vasitə və psixotrop maddə polis əməkdaşları tərəfindən aşkarlanaraq dövrüyədən çıxarılıb.

DİN-in Mətbuat Xidmətinin Lənkəran regional qrupundan verilən məlumata görə, Lerik Rayon Polis Şöbəsinin əməkdaşlarının çətin relyef şəraitli ərazidə keçirdikləri əməliyyat tədbirləri ilə əvvəllər məhkum olunmuş 40 yaşlı Elmir Daşdəmirov, 58 yaşlı Cavanşir Əkbərov və 68 yaşlı Məhərrəm Rəhimov saxlanılıblar.

Onlardan xaricdə yaşayan narkotacir vasitəsilə əldə etdikləri 12 kiloqram narkotik vasitə və psixotrop maddə, o cümlədən 7 kiloqram heroin, 5 kiloqram metamfetamin, əlavə olaraq mariyuana aşkarlanaraq götürülüb.

Araşdırmalarla müəyyən edilib ki, saxlanılan şəxslər narkotiklərin daşınmasını həyata keçirərək diqqət çəkmək və ifşa olunmamaq məqsədilə guya sitrus meyvələrinin satışı ilə məşğul olduqlarının görüntüsünü yaradıblar.

Faktla bağlı cinayət işi başlanılıb və saxlanılan şəxslərin hər üçü barəsində həbs qətimkan tədbiri seçilib. Araşdırmalar aparılır.

Əmək pensiyası alanlar üçün qaydalar dəyişdi

Əmək pensiyasının yenidən hesablanması işləyən əmək pensiyaçısının fərdi şəxsi hesabının sığorta hissəsində müraciət tarixinə toplanmış pensiya kapitalına əsasən həmin tarixdən, işləməyən əmək pensiyaçısına münasibətdə isə şəxsin işləməyən əmək pensiyaçısı kateqoriyasına keçdiyi gündən, lakin müraciət edilən tarixdən əvvəlki ən çoxu üç il üçün ödənilməklə həyata keçiriləcək.

Modern.az-ın xəbərinə görə, Nazirlər Kabineti bununla bağlı "Əmək pensiyalarının təyin edilməsi, hesablanması,

yenidən hesablanması, bir növdən başqa növə keçirilməsi və ödənilməsi Qaydası"nda dəyişiklik edib.

Qulluq stajına görə əmək pensiyasına əlavələri 50 faiz həcmində ödənilən və ya dayandırılmış şəxslərin işdən azad olunması ilə əlaqədar onların əmək pensiyasının əməkhaqqı (dövlət məvacibi) əsasında yenidən hesablanması müvafiq dövlət orqanının təqdim etdiyi forması arayışa əsasən həyata keçiriləcək.

Brend malların qanunsuz gətirilməsinin qarşısı alınıb

Hava Nəqliyyatında Baş Gömrük İdarəsinin əməkdaşları tərəfindən böyük həcmdə kommersiya təyinatlı malların şəxsi istifadə məqsədilə keçirilmə halı aşkarlanıb.

Bu barədə "APA-Economics"ə Dövlət Gömrük Komitəsindən bildirilib.

Məlumata görə, Ankara-Bakı aviareysi ilə gələn sərnəşin "Yaşıl dəhliz" buraxılış sistemindən istifadə etməklə kommersiya həcmində olan qızıl-zinət əşyaları və geyimləri ölkə ərazisinə keçirməyə cəhd göstərib. Gömrük əməkdaşlarının risk əsaslı gömrük nəzarəti zamanı sərnəşin gömrük yoxlamasına dəvət olunub.

Vətəndaşın yüklərinə baxış zamanı ona məxsus baqajdan və əl çantasından əvvəlcədən gömrük orqanına bəyan edilməyən ayaqqabı, çanta, üst geyimlərdən ibarət 32 ədəd kommersiya təyinatlı brend məhsullar (Celine, Chanel, Hermes, Dolce & Gabbana, Dior, Burberry, Louis Vuitton, Prada, Loro Piana) və "Bulqari" markalı zərgərlik məmulatları aşkar edilib.

Aşkar edilən əşyaların ümumi təqribi dəyəri 276.000 AZN təşkil edir. Faktla bağlı araşdırma aparılır.

"Gömrük xidməti bir daha diqqətə çatdırır ki, bir sıra hallarda sosial şəbəkələr vasitəsilə malların satışını həyata keçirən şəxslər tərəfindən ticarət qaydaları əsasında deyil, güzəştli qaydada keçirilməsi üçün müəyyən edilmiş normalardan artıq böyük həcmdə olan malları şəxsi istifadə məqsədi kimi yanlış məlumat verməklə ölkə ərazisinə gətirilməsinə cəhd göstərir. Bu növ hallar ölkənin gömrük qaydalarına ziddir və məsuliyyət yaradır", - məlumatda qeyd edilib.

Ər-arvad dəm qazından boğularaq ölüb

Samuxda iki nəfər dəm qazından boğularaq ölüb.

APA-nın yerli bürosunun məlumatına görə, rayon sakinləri - 1957-ci il təvəllüdlü T.Musayev və 1957-ci il təvəllüdlü həyat yoldaşı M.Musayeva yaşadıkları evin hamamında dəm qazından zəhərlənərək ölüblər. Faktla bağlı araşdırma aparılır.

Ölkədə İİV-ə yoluxanların sayı açıqlanıb

"Azərbaycanda ilk İİV-ə yoluxmuş şəxs 1987-ci ildə aşkarlanıb. Ümumilikdə, 1987-ci ildən 2025-ci ilin üçüncü rübünün sonundak, 11 min 260 nəfər İİV-lə yaşayan Azərbaycan vətəndaşı Respublika QİCS-lə Mübarizə mərkəzində rəsmi qeydiyyatdadır".

APA xəbər verir ki, bu sözləri Səhiyyə Nazirliyi Respublika QİCS-lə Mübarizə Mərkəzinin direktoru Fəmil Məmmədov deyib. O bildirib ki, bu xəstəliyə yoluxanların 70%-i kişilər, 30%-i isə qadınlardır.

"İİV-ə yoluxmaya yüksək meylli risk qrupları, həmçinin ümumi əhali arasında məqsədyönlü şəkildə icra olunan və həyata keçirilən müxtəlif istiqamətli eksepideмик və profilaktik tədbirlərin nəticəsidir ki, Azərbaycan, Şərqi Avropa və Mərkəzi Asiya regionuna daxil olan ölkələr arasında İİV-in yayılma göstəricisi ən aşağı olan ölkələrdəndir", deyə o bildirib.

Qar, yağış, külək - bu günün havası

Bakıda dekabrın 2-də havanın çiskinli olacağı, dağlıq ərazilərdə qar yağacağı gözlənilir.

Bu barədə Musavat.com-a Milli Hidrometeorologiya Xidmətindən məlumat verilib.

Bakıda və Abşeron yarımadasında havanın dəyişən buludlu olacağı, ararib tutulacağı, əsasən yağmursuz keçəcəyi gözlənilir. Lakin gecə və səhər bəzi yerlərdə çiskinli yağış yağacağı ehtimalı var. Şimal-qərb küləyi axşam bəzi yerlərdə ararib güclənəcək.

Havanın temperaturu gecə 9-13, gündüz 15-18 dərəcə isti olacaq. Atmosfer təzyiqi 762 mm cive sütunundan 766 mm cive sütununa yüksələcək. Nisbi rütubət 70-80 % təşkil edəcək.

Azərbaycanın əsasən dağlıq və dağətəyi rayonlarında fasilələrlə yağıntılı olacağı, dağlıq ərazilərdə qar yağacağı gözlənilir. Bəzi yerlərdə ararib duman olacaq. Mülayim qərb küləyi əsəcək.

Havanın temperaturu gecə 1-5, gündüz 12-15 dərəcə isti, dağlarda gecə 0-5 dərəcə şaxta, gündüz 1-6 dərəcə isti olacaq.

Ramiz Mehdiyev-Əli Kərimli ittifaqının sonu

AXCP sədri barəsində həbs verildi və sabiq PA rəhbəri ilə eyni maddə üzrə ittiham olunur; yeni səs-küylü həbslərin olacağı anonsu

AXCP sədri Əli Kərimli barəsində həbs-qətimkan tədbiri seçilib. Dövlət Təhlükəsizliyi Xidməti tərəfindən saxlanılan AXCP sədri Əli Kərimli barəsində Səbayel rayon Məhkəməsində təqdimata baxılıb. Məhkəmə onun barəsində 2 ay 15 gün müddətinə həbs-qətimkan tədbiri seçib.

Əli Kərimliyə Cinayət Məcəlləsinin 278.1 (hakimiyyəti zorla ələ keçirməyə, dövlətin konstitusiyaya quruluşunu zorla dəyişdirməyə yönələn hərəkətlər) maddəsi ilə ittiham irəli sürülüb.

Dövlət Təhlükəsizliyi Xidməti tərəfindən saxlanılan AXCP Rəyasət Heyətinin üzvü Məmməd İbrahim barəsində də 2 ay 15 gün müddətinə həbs-qətimkan tədbiri seçilib.

Ona Cinayət Məcəlləsinin 278.1 (hakimiyyəti zorla ələ keçirməyə və ya onu zorla saxlamağa, dövlətin konstitusiyaya quruluşunu zorla dəyişdirməyə yönələn hərəkətlər) maddəsi ilə ittiham irəli sürülüb.

Ə.Kərimli ilə yanaşı, Faiq Əmirli, Fərid Əlizadə, Saleh Rüstəmli və Kərimlinin mühafizəçisi Ruslan Əmirov kimi partiya fəalları da saxlanılıb. Sonradan həmin şəxslərdən F.Əmirli və S.Rüstəmli azad olunub.

Milli Şuranın üzvü Gültəkin Hacıbəyli isə Türkiyədə saxlanılaraq, Azərbaycana deportasiya olunub. Onu hava limanında Dövlət Təhlükəsizlik Xidmətinin əməkdaşları qarşılayıb. Qəzet çapa gedənə qədər son xəbərlərə görə, G.Hacıbəyli DTX-nın İstintaq Baş İdarəsində istintaq olunan "Ramiz Mehdiyev işi" çərçivəsində dindirilməsi üçün bu quruma aparılıb.

Bu arada "Ramiz Mehdiyev işi"ndə Əli Kərimli epizodu üzrə son ciddi detallar belli olub.

APA-nın xəbərinə görə, Ramiz Mehdiyevin dövlət hakimiyyətinin zorakı yolla ələ keçirilməsinə yönələn əməlləri ilə bağlı cinayət işi gedişində müxtəlif şəxslər, o cümlədən Əli Kərimli istintaqa cəlb olunub.

Hazırda cinayət işi üzrə müxtəlif şəxslərin dindirildiyi bellidir.

Sorğulamalardan məlum

olur ki, ssenarisi Rusiyada yazılmış əsas şübhəli sövdələşmələr məhz 2012-2013-cü illərdə başlayıb.

Ramiz Mehdiyevin yaxın dostu, Azərbaycana qarşı fəaliyyəti dəfələrlə ifşa olunsan belə, müdafiə etdiyi Abbas Abbasov 2012-ci ildə Rusiyada hamının "Milyarderlər İttifaqı" kimi tanıdığı "Rusiya Azərbaycan Təşkilatları İttifaqı"nı yaradır. İBRUS şirkətinin sahibi Rüstəm İbrahimbəyov isə (İB - İbrahimbəyov, RUS-Rustam) Abbas Abbasovla birgə "Milyarderlər İttifaqı"nın Koordinasiya Şurasının üzvü olur.

Bundan dərhal sonra, Rüstəm İbrahimbəyov missiyası üzrə Əli Kərimli, Cəmil Həsəni, Gültəkin Hacıbəyli-ni başına yığıb "Milyarderlər İttifaqı"nın kapitalı ətrafında Milli Şura yaradır.

Əli Kərimli isə tənəzzül etmiş AXCP-ni (həyatının növbəti ciddi səhvini edərək) Rusiyada yaşayan Rüstəm İbrahimbəyovun yaratdığı "Milli Şura"nın alətinə çevirir.

Həmişə məlum olan bu hadisələrin daha dərin dəlilləri isə şok edici telefon danışıqları üzə çıxdıqdan sonra araşdırılan Ramiz Mehdiyevin evindən çıxıb.

Məsələnin bir maraqlı tərəfi də odur ki, qeyd olunan kapital sonrakı illərdə də AXCP adından Əli Kərimlinin öz evinə axıb, bir qismi iğtişaşlara cəlb olunan şəxslərə təklif olunub və sair.

Xeyli vaxtdır çoxlarının

diqqətini çəkirdi ki, Əli Kərimlinin fasiləsiz mitinqləri məhz Ramiz Mehdiyevin vəzifədən getməsi ilə eyni vaxtda tarixə qovuşub.

Daha əvvəl mətbuatda yayılan məlumata əsasən, DTX-nın AXCP sədri Əli Kərimlinin evində apardığı axtarış zamanı evdən "Milyarderlər İttifaqı" ilə əlaqəyə dair materiallar, Ramiz Mehdiyev tərəfindən yazılmış məktubun mediada olmayan ilkin redaktə variantı və sair sənədlər tapılıb.

DTX-nın faktlarla təsdiqlənməyən qeyri-ciddi söhbətlərə baş qoşmadığı məlumdur.

Araşdırmalar zamanı o fakt da tam təsdiqini tapıb ki, Əli Kərimlidən geri qalmaq istəməyən Gültəkin Hacıbəyli də öz "haqqı"nı əldə etməyi bacarıb. Məsələn, Bakıda və Goranboyda daşınmaz əmlaklar formasında.

Ramiz Mehdiyevin kürəkəni İlham Əlisəftər oğlu Əliyevin sahibi olduğu, sonuncunun qardaşı oğlu Orxan Fikrət oğlu Əliyevin isə qanuni təmsilçisi olduğu "NLT" MMC tərəfindən inşa edilmiş Bakı şəhəri Nəsimi rayonu Dilərə Əliyeva küçəsi 251A nömrəli 15 mərtəbəli binada Gültəkin Hacıbəyliyə gizli şəkildə 2 müasir mənzil hədiyyə edilib (təmir olunmuş vəziyyətdə).

Həmin mənzillərdən biri Gültəkin Hacıbəylinin atası Yunis Hacıyevin adındadır. Söhbət həmin ünvanda yerləşən 179.4 kv.m sahəsi olan

183 nömrəli mənzildən gedir. G.Hacıbəyli sözügedən mənzili hazırda yüksək məbləğə kirayə verib. Bəs G.Hacıbəylinin aylıq vəsaitləri haraldan gələcəkmiş ki?!

Həmin binanın 13-cü mərtəbəsində G.Hacıbəyliyə xüsusi "xidmətlərinə" görə "boz kardinal" tərəfindən bağışlanan digər mənzil isə Gültəkin Hacıbəylinin bacısı Aytən Hacıyevanın adına rəsmiləşdirilib. 178.18 kv.m sahəsi olan 4 otaqlı mənzildə isə G.Hacıbəyli özü tək yaşayır.

Sabiq maliyyə naziri Fikrət Yusifov "Yeni Müsavat"a ötən əsrin 90-cı illərindən Mehdiyevin komanda yığdığını deyib: "Ramiz Mehdiyev dövlət çevrilişinə cəhd ittihamı ilə həbs edildikdən sonra onun hələ uzun illər öncə bu iddiada olması barədə fikirlərimi mətbuat səhifələrində və TV kanallarında bölüşmüşəm. Adam hələ 1990-cı illərin ikinci yarısında bu çirkin məqsədini reallaşdırmaq üçün özünə "komanda" yığdı. Bu bir həqiqətdir. Onun müxalifət cəbhəsində tərəfdarlarının olması da heç şübhəsizdir. Və bu gün bütün bu dünyənlərin üstü açıdır.

Hakimiyyət, onun fəaliyyətində yalnız qara axtarışında olan və özünü ana müxalifət adlandıran bu qaragüruhu demək olar ki, heç zaman maliyyələşdirməyib. Əgər rəsmi dövlət qeydiyyatından keçmiş hər hansı bir belə partiya nə vaxtsa dövlətdən yardım alıbsa belə, bu, sadəcə olaraq, partiyanın cari

İlham İsmayıl: ""Mehdiyev işi"nin istintaqı genişlənə bilər"

"Ramiz Mehdiyev işi" ilə bağlı istintaq prosesi sürətlənib. Dövlət Təhlükəsizlik Xidməti tərəfindən Azərbaycan Xalq Cəbhəsi Partiyasının (AXCP) sədri Əli Kərimli və müavini məsuliyyətə cəlb olunub.

Məhz bu hadisə ölkə gündəmini zəbt edib və yeni müzakirələrə yol açıb. Belə ki, Ramiz Mehdiyevin müxalifət ayağında olduğu kimi, digər sahələrdə də araşdırmaların başladılması istisna edilmir.

Modern.az-a açıqlamasında **təhlükəsizlik eksperti İlham İsmayıl** bildirib ki, "Mehdiyev işi" ilə bağlı istintaqın sahəsi genişlənə bilər: "Ramiz Mehdiyevin yaratmaq istədiyi şuranın 50 nəfər üzvünün olmasından söhbət gedirdi. Hazırkı məqamda belə anlaşılar ki, 50 nəfərdən ortaqda olan hələ 2-3 nəfər var. O adamlar müxtəlif kateqoriyadan da ola bilərlər. Siyasətə məşğul olanlar, iqtisadçılar, ekspertlər və sair ola bilər. Kimsə hakimiyyət yaratmaq istəyirsə, mütləq mütəxəssisləri cəlb etməlidir. Mütəxəssislər də müxtəlif sahələr üzrə olur. Ona görə istintaq tərəfindən müxtəlif sahələrdə əməliyyatların keçirilməsi mümkündür".

İlham İsmayıl vurğulayıb ki, vaxtilə məmur olanların və xidmət etmişlərin içərisində bu istiqamətdə dindirilənlərin olacağını düşünür: "Yenilərin arasından kimlərinə buna görə dindiriləcəyini gözləmirəm. İlk elementlər də göstərir ki, vaxtilə məmur olanları cəlb edib, pul ödədiriblər".

Xatırladaq ki, Ramiz Mehdiyev "dövlətə xəyanət", "hakimiyyəti zorla ələ keçirmək" kimi ciddi maddələrlə ittiham olunur.

xərclərini örtməyə yetəcək bir həddə ola bilərdi. Bəs özünə cah-cəlal düzəltmiş, 7-8 qoruyucu saxlayan, övladları xaricdə oxuyan, heç yerdə əmək fəaliyyəti olmayan Əli Kərimli kimilərin milyonlarla manat maliyyə vəsaitlərini haradan, kimdən alırdı? Hesab edirəm ki, istintaq bütün bu suallara cavab verəcək.

Azərbaycan hakimiyyətinin kürsüsündə oturmaq müxalifəti maliyyələşdirənlər bir gün bunun hesabını verəcəklərini bilməli idilər. İndi o gün gəlib çatdı. Ramiz Mehdiyevin əyri yollarla mənim sədiyi milyardlarla dollar vəsaitlər hesabına müxalifəti necə maliyyələşdirdiyi faktları tam ortaya çıxacaq. Kim nə donda girirsə girsən, əyri yol sonda adamı gətirib düzə çıxarır. Bu gün də biz buna bir daha şahidlik edirik".

Haqq Ədalət Partiyasının sədri Əli İnsanovun da mövqeyi diqqət çəkir: "Ramiz Mehdiyev uzun illər yüksək dövlət vəzifəsində təmsil olunaraq və özünün hüduzsuz səlahiyyətləri ilə təkcə ayrı-ayrı yüksək vəzifə sahiblərini, Milli Məclisin deputatlarını deyil, siyasi partiya və onların liderlərini də öz təsiri altına sala bilib və gizli

olaraq ağır cinayət xarakterli çirkin əməllərə cəlb edib, dövlət əleyhinə ağır cinayətlərə sürükləyib, onlarla birlikdə dövlət çevrilişinə cəhd edib.

Ramiz Mehdiyevin istintaqa verdiyi ifadələr və DTX-nın istintaq zamanı axtarışları nəticəsində əldə etdiyi sənədlər və dəlillər onun Əli Kərimli ilə törədilmiş cinayətdə əlbir olmalarına şübhə yeri qoymur.

Göründüyü kimi, bu günə qədər aparılmış istintaq nəticəsində Ramiz Mehdiyevlə Əli Kərimlinin çirkin əməkdaşlığı barədə məhkəməyə təqdim etmək üçün yetərli sayda dəlillər mövcuddur. Bu dəlillər məhkəmənin gedişində təsdiqini tapdığı halda bu xəyanət yükünü Ramiz Mehdiyevlə bərabər təkcə Əli Kərimli deyil, onun rəhbərlik etdiyi AXCP-yə daşmış olur. Həndəsə elminin üç perpendikulyar teoremində deyildiyi kimi".

P.S. Yazı hazırlanarkən məlum oldu ki, Ramiz Mehdiyevin oğlu Teymur Mehdiyev fəvqəladə hallar nazirinin müavini vəzifəsindən azad edilib. Bu barədə Prezident İlham Əliyev sərəncam imzalayıb.

□ **Cavanşir ABBASLI,**
"Yeni Müsavat"

Gürcüstan, Azərbaycan, Türkmənistan və Rumıniya beynəlxalq nəqliyyat marşrutu (Xəzər-Qara dəniz dəhlizi) yaratmaq üçün müqavilə imzalayacaqlar. Bunu Gürcüstanın iqtisadiyyat və davamlı inkişaf naziri Mariam Kvrivşvili Daşkənddə keçirilən Transxəzər Nəqliyyat Dəhlizləri və Bağlantısı üzrə İkinci İnvestor Forumunda bildirib.

O, dekabrda imzalanması planlaşdırılan müqavilənin Xəzər və Qara dənizləri birləşdirən yeni beynəlxalq nəqliyyat marşrutunda əhəmiyyətli irəliləyişlərə səbəb olacağını bildirib. Kvrivşvili vurğulayıb ki, bu təşəbbüs Xəzər regionundan Avropa İttifaqına multimodal dəhliz yaradacaq, nəqliyyat əlaqəsini yaxşılaşdıracaq, marşrutları şəxələndirəcək və regional nəqliyyatın dayanıqlığını artıracaq.

Bundan əlavə, Gürcüstanın 2026-cı ilə qədər əsas nəqliyyat prioritetlərinə Anakliya dərini su limanının tikintisinin başa çatdırılması, lokomotiv və yük donanmasının modernləşdirilməsi, Bakı-Tiflis-Qars (BTQ) dəmir yolunun təkmilləşdirilməsinin başa çatdırılması və dövlət və özəl sektorlar üçün vahid rəqəmsal xidmətlərin tətbiqi daxil olacaqdır.

Qeyd edək ki, Xəzər dənizi-Qara dəniz beynəlxalq nəqliyyat marşrutu son 15 ildə Asiyadan Avropaya yükdaşımalardan pay almağa çalışan ölkələrin yaratdığı ondan yuxarı marşrut layihələrindən biridir. Marşrutun yaradılması üzərində işlər 2018-ci ildə 24-25 oktyabr tarixlərində Aşqabadda keçirilən ekspert görüşündə Azərbaycan, Türkmənistan, Gürcüstan və Rumıniya nümayəndələrinin iştirakı ilə başlanıb. Marşrut Xəzər dənizinin Türkmənistan sahilindəki Türkmənbaşı limanından başlayır, sonra dəniz yolu ilə Ələt limanına və dəmir yolu ilə Gürcüstanın Qara dəniz limanlarına, oradan isə yenidən dəniz yolu ilə Rumıniyaya gedir.

2019-cu ilin mart ayında Gürcüstan, Rumıniya, Azərbaycan və Türkmənistan xarici işlər nazirləri Buxarestdə keçirilən görüşdə Xəzər dənizi-Qara dəniz nəqliyyat dəhlizinin inkişafı ilə bağlı bəyannamə imzalayıblar. Verilən açıqlamalara əsasən bu

marşrutun üstünlüyü ondan ibarətdir ki, o, Şərq-Qərb marşrutuna, eləcə də Orta dəhlizə uyğun gəlir və Qara və Xəzər dənizlərini birləşdirən müvafiq nəqliyyat infrastrukturunu inkişaf etdirildikdən sonra ən optimal seçim ola bilər.

Layihəyə qoşulan ölkələrin hər biri Asiya-Avropa yükdaşımalarının mümkün qədər çox hissəsini öz ərazisinə cəlb etməyə çalışır. Bu sahədə indiyədək gedən proseslərdən xeyli dərəcədə kənarda qalan Türkmənistan son illərdə bir neçə belə layihənin təşəbbüskarı və yaxud iştirakçısıdır. Orta dəhlizin əsas marşrutuna daxil olmayan Aşqabad öz ərazisini cəlbədi etmək üçün Xəzər sahilindəki limanlarının modernləşdirilməsinə irihəcmli vəsaitlər yatırır. İndi isə həmin limanların maksimum yüklənməsi üçün çoxsaylı addımlar atılır.

Pandemiya dövründə diqqətdən kənarda qalan Xəzər dənizi-Qara dəniz layihəsinin aktivləşdirilməsi bu addımların bir istiqamətidir. Türkmənistan da Ukraynadakı işğalçı müharibəyə görə Rusiyanın Avropa ilə əməkdaşlığının uzun müddət, belkə də birdəfəlik bərpa olunmayacağını görür və bu firsətdən bəhrələnməyə çalışır. Eyni yanaşma Mərkəzi Asiyanın aparıcı ölkələri olan Qazaxıstan və Özbəkistanda da müşahidə olunur. Məhz bu yanaşma Xəzərin o tayından yüklərin Avropaya çatdırılması ilə bağlı çoxsaylı marşrut və layihələrin gündəmə gətirilməsi ilə nəticələnib.

Lakin prosesin yetərincə sürətləndiyini söyləmək hələlik mümkün deyil. Belə ki, Azərbaycan, Türkmənistan, Gürcüstan və Rumıniyanın Buxarestdə "Xəzər dənizi - Qara dəniz" nəqliyyat marşrutunun yaradılması üçün hökumətlərarası sazişi imzalamaları hələ 2024-cü ilin dekabrı

na nəzərdə tutulurdu. Lakin mərasim bir il gecikib.

Qeyd edək ki, yeni marşrut üzrə əsas yükqondəyənlər Hindistan və Çin olacaq və dəhliz onlara Al-yə tədarük

2016-cı ildə sazişə Pakistan, 2018-ci ildə Hindistan qoşulub. Qazaxıstan hökuməti də 2018-ci ildə sazişə qoşulmaq haqqında razılaşmanı təsdiqləyib.

İttifaqı ölkələrinə Özbəkistan, Türkmənistan, İran və Türkiyə əraziləri vasitəsilə yükdaşımaların təşkili; Özbəkistan, Türkmənistan, İran və Türkiyədə dəmir yolu ilə yüklərin

marşrutda iştirak edən ölkələrin nəqliyyat əlaqəsinin artırılması və sair nəzərdə tutulur.

Həmin ilin oktyabrında Türkmənistan, Qazaxıstan, Özbəkistan, İran və Türkiyənin nəqliyyat və dəmir yolu sənayesi nazirliklərinin nümayəndələri "Çin-Qazaxıstan-Özbəkistan-Türkmənistan-İran-Türkiyə-Avropa" beynəlxalq nəqliyyat dəhlizinin yaradılmasına dair sazişin imzalanması prosesinin sürətləndirilməsi barədə razılığa gəliblər.

Bölgədə daha bir dəhliz - Bakının hazırlığı

Xəzər-Qara dəniz logistikası bölgəyə nə verəcək?

Digər tərəfdən, İran böyük və qlobal ticarət marşrutunun keçdiyi Mərkəzi Asiyanın potensialından bəhrələnməyə çalışır və region dövlətlərini müxtəlif birgə layihələrə cəlb edir. Tehran həm Türkmənistan üzərindən gələcək avtomobil və dəmir yolu, həm də Qazaxıstan vasitəsilə Xəzər dənizi üzərindən gələcək yüklərin mümkün qədər çox hissəsini öz ərazisinə yönəltmək istəyir.

Azərbaycanın yerləşdiyi coğrafi ərazi ölkə üçün ciddi üstünlük gətirir: Asiya-Avropa yükdaşımalarına dair demək olar ki, bütün layihələrin açar ölkəsi Azərbaycandır. Rəsmi Bakı bütün təkliflərə açıq olduğunu əməldə nümayiş etdirir, öz infrastrukturunu təkmilləşdirmək üçün zəruri addımlar atır...

Q Dünya SAKİT, "Yeni Müsavat"

etdikləri bəzi malları Avropaya yönləndirmək üçün imkanlar açacaq. Yeni marşrut həmçinin Əfqanıstanı Xəzər hövzəsi ölkələri və Türkiyə ilə birləşdirən Lapis Lazuli Nəqliyyat Dəhlizi dəhlizi ilə integrasiya olacaq.

Layihənin iştirakçı ölkələrə verəcəyi töhfələr diqqətçəkicidir: Bir tərəfdən, uzunmüddətli perspektivdə Xəzər dənizi-Qara dəniz dəhlizi təkcə dörd ölkənin Asiyadan Avropaya və əksinə, nəqliyyat axınlarının paylanması iştirakının genişlənməsinə deyil, həm də milli iqtisadiyyatlarının səmərəliliyinin artırılmasına töhfə verə bilər. Digər tərəfdən, layihə Rusiyanın regiondakı təsirini zəiflətmək baxımından Avropa İttifaqı üçün əhəmiyyət kəsb edir.

Türkmənistanın təşəbbüskarı olduğu daha bir nəqliyyat dəhlizi layihəsi Aşqabad sazişidir. Aşqabad sazişi 2011-ci ildə Özbəkistan, Türkmənistan, İran, Oman və Qətər arasında imzalanıb. 2013-cü ildə Qətər sazişindən çıxıb, eyni ildə Qazaxıstan ona qoşulmaq üçün müraciət edib, 2015-ci ildə müraciət bütün üzv dövlətlər tərəfindən dəstəklənib. Saziş özü 2016-cı il aprel 23-də qüvvəyə minib. Ondan əvvəl 2014-cü ilin avqustunda Omanın paytaxtı Maskatda Özbəkistan, Türkmənistan, İran və Omanın xarici işlər nazirləri tərəfindən Anlaşma Memorandumu imzalanıb.

Türkmənistan Aşqabad müqaviləsinin depozitari dövlətidir.

Rəsmi məlumata əsasən, sazişin məqsədi Avrasiya regionunda nəqliyyat əlaqələrini yaxşılaşdırmaq və onları bu region daxilindəki digər nəqliyyat dəhlizləri, o cümlədən Şimal-Cənub Beynəlxalq Nəqliyyat Dəhlizi ilə sinxronlaşdırmaqdır.

Lakin on ildən çoxdur hüquqi qüvvə almasına baxmayaraq, Aşqabad sazişinin icrası istiqamətində də elə çox iş görülməyib. Proseslər 2020-ci ildən sonra bir qədər aktivləşib. 2021-ci ildə sazişə qoşulan ölkələrin nəqliyyat nazirlərinin ilk görüşü keçirilib. 2022-ci ildə Türkmənistan, İran, Özbəkistan və Qazaxıstan beynəlxalq nəqliyyat və tranzit dəhlizinin yaradılması haqqında Sazişə yekun Əlavə Protokolu (Aşqabad sazişi) imzalayıblar. Bu ilin mayında Ermənistan da Aşqabad sazişinə qoşulub.

Asiyadan Avropaya yükdaşımalara hesablanan daha bir layihə 2023-cü ilin noyabrında imzalanıb. Həmin vaxt Türkmənistan, Özbəkistan, İran və Türkiyənin nəqliyyat sahəsində müvafiq nazirlikləri "Özbəkistan-Türkmənistan-İran-Türkiyə" marşrutu ilə Asiya və Avropanı birləşdirəcək beynəlxalq multimodal dəhlizin formalaşmasını nəzərdə tutan Çoxtərəfli İclas Protokolu imzalayıblar. Protokolda Asiya-Sakit okean regionu ölkələrindən Avropa

daşınması üçün rəqəbətlə tarifi dərəcələrinin tətbiqi və əlverişli şəraitin yaradılması,

Ölkəyə Aİ-95 markalı benzinin idxalı artıb

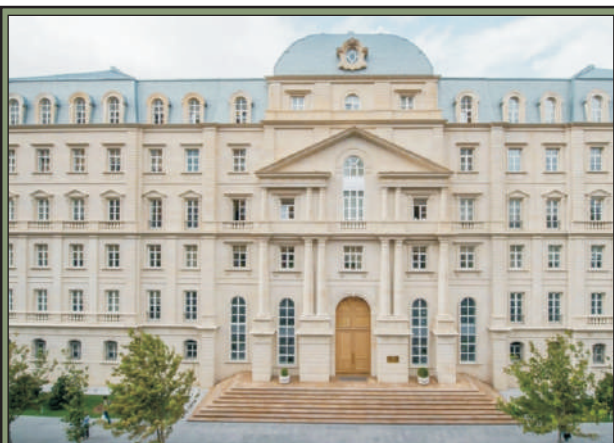
2025-ci ilin yanvar-sentyabr ayları ərzində Azərbaycana 89 milyon 731 min ABŞ dolları dəyərində 105 min 308.9 ton Aİ-95 markalı avtomobil benzinini idxal edilib.

"APA-Economics"-in Dövlət Statistika Komitəsinin hesabı əsasında apardığı hesablamalara görə, bu göstərici ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə həcm ifadəsində 88.8% və ya 49.5 min ton, dəyər ifadəsində isə 66.9% və ya 36.9 milyon ABŞ dolları artıb.

Hesabat dövründə ölkəyə Aİ-95 markalı avtomobil benzinini Rusiyadan (69.4 min ton), Belarusdan (12 min ton), Rumıniyadan (11.7 min ton), Birləşmiş Ərəb Əmirliklərindən (9.3 min ton), Gürcüstandan (1.5 min ton) və Bolqarıstandan (1.4 min ton) idxal edilib.

Eyni zamanda bu dövrdə ölkəyə 2 milyon 178 min ABŞ dolları dəyərində 1777 ton Aİ-95 markalı avtomobil benzinini idxal edilib.

Xatırladaq ki, bu ilin yanvar-sentyabr aylarında Azərbaycanda 1081 min ton avtomobil benzinini istehsal edilib.

Maliyyə Nazirliyi ilə bağlı yeni qərar

Nazirlər Kabineti 6 aprel 2010-cu il tarixli qərarı ilə təsdiq edilmiş "Maliyyə Nazirliyinin strukturuna daxil olmayan tabeliyindəki qurumların siyahısı"nda dəyişiklik edib.

Modern.az xəbər verir ki, bununla bağlı baş nazir Əli Əsədov yeni qərar imzalayıb.

Qərara əsasən, nazirliyə məxsus "Rəqəmsal Maliyyə Mərkəzi" MMC siyahıya daxil edilib.

Xatırladaq ki, "Rəqəmsal Maliyyə Mərkəzi" 2005-ci ildən fəaliyyət göstərən "Məlumat Hesablama Mərkəzi"-nin bazasında yaradılıb. Onun nizamnamə kapitalı 6 min manatdır.

Saakaşvilinin partiyası ləğv edilir

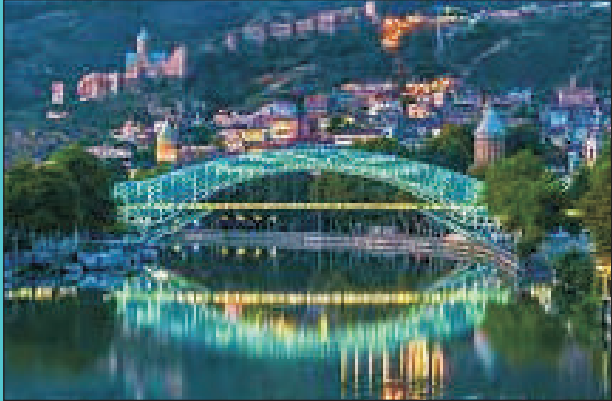
Gürcüstanın keçmiş prezidenti Mixeil Saakaşvilinin Vahid Milli Hərəkət Partiyası ləğv olunma prosesindədir. Konstitusiya Məhkəməsinin qərarına qədər Milli Hərəkətin özünü buraxması da mümkündür, gedişat buna doğru gedir.

Teleqraf xəbər verir ki, bunu Gürcüstanın "Xalq Hakimiyyəti" Partiyasının icraçı katibi Quram Maçaraşvili bildirib.

"Bu siyasi partiya artıq açıq şəkildə ittiham olunur ki, həm hakimiyyət, həm də müxalifətdə olduğu dövrdə öz dövlətinə qarşı zərərli fəaliyyət göstərib. Bu barədə çoxlu açıq sübutlar mövcuddur, bunu tək cəzə İstintaq Komissiyasının nəticələri göstərmir, əminəm ki, sonradan məhkəmə qərarı da olacaq. Milli Hərəkət siyasi bataqlıqdadır. Bataqlığın prinsipi məlumdur: nə qədər çox hərəkət etsən, bir o qədər tez batırsan. Hazırda Milli Hərəkətdə məhz bu proses gedir. Nə qədər fəallaşsalar, bir siyasi partiya kimi bir o qədər tez sona çatacaqlar", - o bildirib.

Xatırladaq ki, bundan öncə hakim "Gürcü Arzusu" Partiyası, "Xalq Hakimiyyəti" və "Avropa Sosialistləri" Partiyası Milli Hərəkətin ləğv edilməsi üçün Konstitusiya Məhkəməsinə müraciət edib. Məhkəmə müraciəti qeydə alıb.

Gürcüstanla bağlı bu qadağa ləğv edildi

Gürcüstandan heyvan idxalına qoyulan məhdudiyyət aradan qaldırılıb.

Qida Təhlükəsizliyi Agentliyindən verilən məlumatda bildirilib ki, region ölkələrinin bir qisminə xüsusi təhlükəli yoluxucu heyvan xəstəlikləri üzrə epizootik vəziyyətdə son aylar ərzində sabitləşmə meyilləri müşahidə olunub və xəstəliklərin yayılma dinamikasında azalma qeydə alınıb.

Bundan əlavə, Gürcüstanın Ətraf Mühitin Mühafizəsi və Kənd Təsərrüfatı Nazirliyinin Milli Qida Təhlükəsizliyi Agentliyi tərəfindən təqdim olunmuş rəsmi məlumatda ölkədə həyata keçirilən baytarlıq tədbirləri və monitoring nəticələrinə əsasən, epizootik durum stabil qiymətləndirilir. Həmçinin baytarlıq-sanitariya tələblərinə tam əməl olunduğu, epizootik vəziyyətin davamlı nəzarətdə saxlanıldığı və xüsusi təhlükəli yoluxucu heyvan xəstəliklərinin yayılması riskinin minimal olduğu barədə rəsmi zəmanət təqdim edilib.

Bu məqsədlə Qida Təhlükəsizliyi Agentliyi tərəfindən Gürcüstandan damazlıq və yetişdirmə üçün gətirilən heyvanların idxalına tətbiq edilmiş məhdudiyyət 2025-ci il 1 dekabr tarixindən etibarən aradan qaldırılıb.

"Zəngəzur dəhlizi layihəsi bütün bölgə üçün faydalı olacaq". Bunu Gürcüstan parlamentinin sədri Şalva Papuaşvili deyib. Papuaşvili bildirib ki, Gürcüstan Zəngəzur dəhlizi təşəbbüsünü alqışlayır.

Ancaq Batumi və Tiflis gömrük-keçid məntəqələrində 20 gündən artıqdır saxlanılan Azərbaycan yük avtomobilləri ciddi problemlə üzləşib, onların buraxılışı əngəllənib. Daha sonra Azərbaycanın Gürcüstandakı səfirliyi bu məsələni nə-

zarətə götürüb və səfirliyin nümayəndələri Gürcüstanın müvafiq qurumlarının nümayəndələri ilə görüşlər keçiriblər. Danışıqlardan sonra qarşı tərəf məsələnin çox qısa zamanda tam həll olunacağına söz verib.

"Bakı-Xəbər" in məlumatına görə, Azərbaycana aid TIR sürücülərindən Pərvin Həsənov qeyd edib ki, yalnız Azərbaycan səfirliyinin əməkdaşlarının Gürcüstanın müvafiq orqanlarının nümayəndələri ilə görüşündən

Tiflisdən Zəngəzur həmləsi - Nə baş verir?

Gürcüstanın gömrük-keçid məntəqələrində 20 gündən artıqdır saxlanılan Azərbaycan yük avtomobilləri ciddi problemlə üzləşib - deputatdan təpki

sonra saxlanılan yük avtomobillərinin problemi həll olunmağa başlayıb.

Analoji problemlə qarşılaşan sürücü Balay Allahverdiyev onlardan əvvəl 70-ə yaxın avtomobilin geri qaytarıldığını deyib: "Həmin sürücülərə Gürcüstan tərəfi deyib ki, sizin Zəngəzur dəhliziniz var, gedin, oradan keçin. Onları geri qaytarıblar və hazırda həmin sürücülər İran və ya Türkiyə ərazisindən keçid etməyə cəhd göstərirlər".

Nəqliyyat Dəhlizləri Tədqiqatları Mərkəzinin direktoru Paata Tsaqareişvili sözügedən narahatlığı belə izah edib: "Ermənistan, Azərbaycan və Türkiyə arasında yeni marşrutların açılmasından sonra Gürcüstan tranzit yüklərinin 20%-ə qədərini itirmək riski ilə üzləşir. Ekspertlər bildirir ki, Zəngəzur dəhlizinin açılması Gürcüstandan keçən xətlərin ikinci plana düşməsi anlamına gəlmir. İndi hətta Ermənistan da Gürcüstanı buna inandırmağa çalışır. Ermənistan prezidenti Vaaqın Xaçaturyan bəyan edib ki, Zəngəzur dəhlizi Gürcüstan üçün təhlükə yaratmır, əksinə, bütün region ölkələri, o cümlədən Rusiya üçün yeni imkanlar açır.

Gürcüstanın azərbaycanlı yük maşınlarının sürücülərini sıxışdırması münasibətlərə necə təsir edə bilər? Doğrudanmı Tiflis dəhlizə görə belə bir təzyiq siyasətinə əl atıb?

Azərbaycan-Gürcüstan parlamentlərarası əlaqələr üzrə işçi Qrupunun üzvü Azər Allahverənov "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, Batumidə gömrük-keçid məntəqəsində 20 gündən artıq saxlanılan Azərbaycan yük avtomobilləri ilə bağlı informasiya məkanında müxtəlif məlumatlar dolaşmaqdadır: "Məlumatlarda əsas fikir ondan ibarətdir ki, daha çox bütün məmurların daşınması ilə məşğul olan yük avtomobillərinin saxlanması baş vermişdir. Bu məsələ 20 gündən çoxdur kəskin şəkildə, hətta müxtəlif kanallar vasitəsilə dilə gətirilirdi. Onda da bir müddət saxlanıldığı bildirilmişdi və bir aya yaxındır ki, bu proses

davam edir. Gürcüstanın müvafiq rəsmi qurumları bəyan etdilər ki, bu, qanuni prosesdir. Eyni zamanda həmin ərəfədə bizim diplomatik qurumlar prosesə müdaxilə elədilər və danışıqlar apardılar. Nəticədə avtomobillərin bir qisminin buraxılması prosesi başladı. Amma dünən və bu gün yayılan məlumatlardan görünən odur ki, hələ də müəyyən narahatlıqlar var. Zəngəzur dəhlizi ilə bağlı kimse o cür fikirlər söyləyibse, bu, şəxsi fikirdir, belə fikirlərin dilə gətirilməsi heç də yaxşı hal deyil. Gürcüstan dövlətinin Zəngəzur dəhlizi ilə bağlı rəsmi mövqeyi bəllidir. Bu rəsmi mövqeyə zidd hansısa şəxslər fikirlər ifadə edərlərsə, müsbət qarşılanma bilər. Gürcüstanın baş naziri Zəngəzur dəhlizinin açılmasını bütövlükdə regiona üçün yeni imkanların açılacağı kimi dəyərləndirib. Tiflisin mövqeyi bu cür ortaya qoyulub. İndi kimse bu mövqeyə uyğun gəlməyən mövqə ortaya qoynubsa, Gürcüstan hökumətinin mövqeyinə qarşı çıxmış olur. Ona görə də bəzən hansısa bir gömrük işçisinin və ya sərhəd xidməti işçisinin şəxsi müstəvidə fikir söyləməsi təbii ki, Gürcüstan hökumətinin mövqeyi deyil. Kiminsə qeyri-rəsmi fikrinin siyasi rəsmi don geyindirməklə müxtəlif platformalar üzərindən tirajlanması xoşagəlməz hal deyil. Yük maşınlarının məsələsi tezliklə həllini tapacaq".

A.Allahverənov qeyd etdi ki, Zəngəzur dəhlizinin açılması Gürcüstanın maraqlarına zidd deyil: "Orta

dəhlizin əsas iki seqmenti Bakı-Tiflis-Qars və Zəngəzur dəhlizi üzərindən keçən Bakı-Naxçıvan-Qars dəmir yolundan il ərzində 70-80 milyonluq yükün daşınması nəzərdə tutulursa, deməli, bundan Gürcüstanın da böyük qazancları olacaq. Artan yük həcmi Gürcüstanın üzərindən keçən xəttin yükdaşıma qabiliyyətinin artırılması zərurətini meydana gətirəcək. Deməli, Zəngəzur dəhlizinin açılması əslində Gürcüstanın da gəlirlərini artırmış olacaq. Ona görə də hansısa şəxslərin dilindən "Zəngəzur dəhliziniz var gedin, açılmasını gözləyin" kimi fikirlər

səslənibse, bəlkə də qəsdən ortaya atılmış yanlış fikirlərdir. Real situasiya isə belədir ki, Cənubi Qafqaz bölgəsi yüklərin daşınması üçün əlverişli bölgədir, ancaq mövcud infrastruktur proqnozlaşdırılan həcmə adekvat deyil və mövcud infrastruktur inkişaf etdirilməlidir, Zəngəzur dəhlizi tez bir zamanda açılmalıdır. Zəngəzur dəhlizinin açılması Gürcüstan üzərindən gedən yüklərin daşınacağı demək deyil. Kommunikasiya layihələri biri digərinə zidd deyil və bir-birini inkar etmir".

Etibar SEYİDAĞA, "Yeni Müsavat"

Elisaşvili həbs edildi

Terror törətməyə cəhdə ittiham olunan müxalif "Lelo - Güclü Gürcüstan" koalisiyasının liderlərindən biri Aleko Elisaşvili barəsində həbs-qətimkan tədbiri seçilib.

Teleqraf xəbər verir ki, hökmü Tiflis Şəhər Məhkəməsi elan edib.

Bildirilib ki, A.Elisaşvili Gürcüstan Cinayət Məcəlləsinin 19-323-cü maddəsinin birinci hissəsi ilə ittiham olunur, bu maddə terror aktı törətməyə cəhdi nəzərdə tutur və 10-15 il həbs cəzası ilə cəzalandırılır.

Xatırladaq ki, Aleko Elisaşvili Tiflis Şəhər Məhkəməsinin dəftərxana binasını yandırmağa cəhdə görə saxlanılıb.

Natiq Cəfərli

“Rusiya kənardan kimisə rəhbər gətirə bilməz, çünki...”

ReAl Partiyasının sədri Natiq Cəfərli Teleqraf-ın suallarına cavablandırıb. Onunla müsahibəni təqdim edirik:

- Natiq bəy, Ermənistanda gələn ilin yayında keçiriləcək parlament seçkiləri öncəsi daxili gərginlik bir qədər artıb. Revanşist kəsim sülhdən imtina, yenidən müharibə və Qarabağın geri qaytarılması kimi absurd iddialarla çıxış edir. Erməni cəmiyyətinin buna münasibəti necə olacaq?

- Əslində bu gün Ermənistanda nə baş verirsə, bunu gələn il keçiriləcək parlament seçkiləri kontekstində dəyərləndirmək lazımdır. Seçkiyə 7-8 ay vaxt qalıb. Ona görə də Ermənistanın daxili və xarici siyasətində nə baş verirsə, bu seçkiyə hesablanıb. Nə qədər qərribə səslənsə də, Ermənistanda revanşistlərin istənilən açıqlaması əslində baş nazir Nikol Paşinyanın əlini gücləndirir. Çünki erməni cəmiyyətində də müharibəyə isti baxanların nisbəti 15-20 faizi keçmir. Bir müddət öncə Eçmiəzində erməni kilsəsinin daha güclü olduğu bir ərazidə baş tutan bələdiyyə seçkilərində də bu özünü göstərdi. Bu, Paşinyan üçün də yaxşı bir nəbz yoxlaması idi. Bu, o deməkdir ki, erməni cəmiyyətinin əksər hissəsi reallıqlardan dərs çıxarmağa çalışır. Ona görə də Ermənistanda müharibə tərəfdarlarının “bəyanatları” nə qədər gur səslənsə də, hətta Paşinyandan narazı olanlar, bəyənəməyənlər belə alternativin müharibə olması ehtimalını nəzərə alaraq ona səs verməyə üstünlük verirlər. Bu mənada gələn ilin iyun ayında Ermənistanda keçiriləcək parlament seçkilərinə “ya müharibə, ya da sülh şüarı” ilə gedəcək Paşinyan üstünlük qazanacaq.

- Erməni kilsəsinin proseslərə təsir imkanları nədən ibarətdir?

- Hazırda Paşinyan və onun komandası artıq erməni cəmiyyətinin böyük bir hissəsini inandırıb bilib ki, Qriqoryan kilsəsi XX əsrin əvvəllərindən bəri Rusiyanın xüsusi xidmət orqanları tərəfindən idarə edilən bir qurumdur. Artıq erməni cəmiyyətində kilsə, faktiki olaraq, iki yərə bölünüb və yeni formalaşmış din xadimləri Paşinyanı dəstəkləməyə hazırdırlar. Hətta bir neçə gün öncə yeni din xadimlərinin baş nazirə görüşü də baş tutdu. Onlar erməni kilsəsinin köhnə stereotiplərdən təmizləməyi üzərlərinə öhdəlik kimi götürüblər. İndi bir çoxları bunu Paşinyanın kilsə daxilində təmizləmə əməliyyatı kimi dəyərləndirir.

- Bir çox ekspertlər Rusiyanın bölgəyə mümkün təsirlərinin artacağını, Ukrayna müharibəsindən sonra Kremlin regiona daha açıq şəkildə müdaxilə edəcəyi ilə bağlı iddialar səsləndirir. Bu nə dərəcədə məntiqlidir?

- Rusiya-Ukrayna müharibəsinin artıq 4 ildir davam etməsi Kremlin mövqələrinin ciddi şəkildə zəifləməsinə səbəb olub. Bunun da təsirləri var. Rusiya-Ukrayna müharibəsi fonunda Orta Asiya və Cənubi Qafqaz ölkələri artıq yeni təhlükəsizlik formatları və çetirləri axtarmağa başladılar. Bunun ən uğurlu nümunəsini də məhz Azərbaycan yaratdı. Çünki Azərbaycan ərazi bütövlüyü və suverenliyini təmin etməklə yanaşı, təhlükəsizlik çetiri yaradan və onu işlək səviyyəyə gətirə bilən ölkəyə çevirildi. Türkiyə ilə Azərbaycan arasında imzalanan Şuşa Bəyannaməsi, Pakistan, İsrail və Böyük Britaniya ilə hərbi əməkdaşlıq sahəsində əldə edilən nəticələr bunun bariz nümunəsidir. Həmçinin son zamanlarda ABŞ ilə bu istiqamətdə əldə edilən uğurlar var.

- Kremlin Ermənistandakı daxili proseslərə təsir imkanlarını necə dəyərləndirirsiniz?

- Əslində keçmiş Qarabağ münaqişəsinin həlli Ermənistanın da müstəqil siyasət yürütməsinə imkanlar açır. Bu xüsusda Zəngəzur dəhlizi (Tramp marşrutu) Ermənistan üçün təhlükəsizlik çetiri rolunu oynayır. Bütün bunlar Rusiyanın Ukrayna müharibəsindən sonra bölgəyə mümkün müdaxilə cəhdlərini də azaldır. Çünki bu gün Rusiyanın bölgədə maraqları çox zəifləyib. Cənubi Qafqazda, Orta Asiyada, o cümlədən Ermənistanda cəmiyyət Rusiyanı qəbul etmir. Ona görə də kənardan gətirib kimisə rəhbər elan etmək indiki şəraitdə elə də asan deyil.

Ötən həftəsonu Ermənistan Konstitusiyası İslahatları Şurasının növbəti iclası keçirilib. İclasda ədliyyə naziri Səbuhi Qalyan sədrlik edib. Şura üzvləri prokurorluq və istintaq orqanları ilə bağlı müddəaları müzakirə ediblər.

“Ədliyyə Nazirliyinin üzərinə götürdüyü öhdəliyi, yeni mətnin hazırlanması və onun hazırlanması üçün müddətləri bir daha təsdiqləmək istərdim. Bu öhdəlik konstitusiyanın yeni mətninin mart ayına qədər hazır olmasını nəzərdə tutur. Bu gün prokurorluq və istintaq orqanları ilə bağlı müddəaları müzakirə etdik”, - nazir qeyd edib. Məlumdur ki, Ermənistanda növbəti parlament seçkiləri 2026-cı ilin iyununa nəzərdə tutulub. Əgər yeni konstitusiya layihəsi martadək hazır olacaqsas, o zaman referendum və seçkilər eyni günə - iyuna təyin edilə bilərmə, yoxsa Paşinyan referendumu seçkilərdən sonraya saxlamaq niyyətindədir?

Siyasi şərhçi Heydər Oğuz “Yeni Müsavat”-a açıqlamasında bildirib ki, Ermənistanda konstitusiyası islahatları uzun müddətdir müzakirə mövzudur: “Paşinyan hakimiyyətə gəldiyi 2018-ci ildə erməni xalqına konstitusiyası dəyişikliyi vədi vermişdi. O dövrdən indiyədək Paşinyan hökuməti bu vədəni yerinə yetirə bilməyib. 2019-cu ilin axırlarında Ermənistanda COVID-19 virusunun yayılması, ardınca II Qarabağ savaşının başlaması, 2023-cü ildə isə ordumuzun keçirdiyi antiterror əməliyyatı nəticəsində xeyli sayda Qarabağ ermənisinin Ermənistanı köçməsi referendum prosesi-nin təxirə salınması ilə nəticələndi. 2023-cü ildən sonra isə Ermənistan Konstitusiyası həm də bizi ilgiləndirən məsələyə çevrildi. Çünki Paşinyanın sələfləri konstitusiyalarının preambulasına bizim əraziləri əlaqələndirən müddəa salmışdılar. Belə ki, konstitusiyanın preambulasında 1990-cı il Sovet İttifaqından müstəqillik bəyannaməsi-nə istinad edilir, Ermənistanla Qarabağın birləşdirilməsi təklif olunur. Bu da istə-tə istəməz Azərbaycanın ərazi bütövlüyünə və suverenliyinə qəsd kimi qiymətləndirilir. Rəsmi Bakı da haqlı olaraq bu müddəanın Ermənistanın əsas qanunundan çıxarılmasını tələb edir. II Qarabağ savaşında ağır məğlubiyyətə

İrəvan mühüm tarix açıqladı: gələn martda... - Bakıdan reaksiya

Referendum və seçkilər eyni günə təyin edilə bilərmə?

uğrayan Paşinyan hakimiyyəti isə ictimai narazılıqdan çəkinərək bunu yerinə yetirə bilmir. Müxtəlif zamanlarda Azərbaycanın bu tələblərini müxtəlif bəhanələrlə geri çevirməyə çalışan rəsmi İrəvan, belə görünür ki, sonunda beynəlxalq güc mərkəzlərinin də tövsiyələri ilə haqqa gəlib. Təsədüfi deyil ki, bu ilin avqust ayında Vaşinqtonda baş tutan İlham Əliyev-Donald Tramp-Nikol Paşinyan görüşündən sonra rəsmi İrəvanın tədricən ritorikasını dəyişdirərək Azərbaycanın bütün tələblərinə konstruktiv yanaşdığı müəhlə olundu.

Siyasi şərhçi deyib ki, görüşdən əvvəl Azərbaycan rəsmiləri Ermənistan qarşısında 3 şərt qoymuşdular: “ATƏT-in Minsk Qrupundan imtina, Zəngəzur dəhlizinin açılması və konstitusiyası dəyişikliyi. Ermənistanın baş naziri Vaşinqton görüşündən dərhal sonra ilk iki şərti qəbul edəcəyinə yaşıllıq yandıraraq sülh müqaviləsini bağlamağa hazır olduğunu bildirirsə də sonuncu şərtə tərəddüdlə yanaşırdı. Azərbaycan prezidentinin ona cavabı konkret olmuşdu: Ermənistan ev tapşırıqlarını yerinə yetirməyib. O, öz konstitusiyasına dəyişikliklər edildikdən sonra sülh müqaviləsi imzalana bilər”. Görünür, ABŞ-ın da iradlarını və təhlükəsizlik qətiyyətlərini nəzərə alan Paşinyan artıq sonuncu şərtimizi qəbul et-

mək məcburiyyətində qalıb”.

Heydər Oğuzun fikrincə, Ermənistanda konstitusiyası dəyişikliyi ilə əlaqədar referendumla seçkilər, böyük ehtimalla, eyni anda keçiriləcək: “Bir neçə gün əvvəl Ermənistan Konstitusiyası İslahatları Şurasının növbəti iclasının keçirilməsi və Paşinyanın bu dəyişikliklərin başlıca səbəbini İrəvanın öz üzərinə götürdüyü beynəlxalq öhdəliklərlə əlaqələndirməsi də bu ehtimalı gücləndirir. Bilirsəniz ki, bu vaxta qədər İrəvan konstitusiyası dəyişikliyi ilə bağlı referendumu 2027-ci ilə saxlamaq istəyirdi. Yəqin məqsədi də o idi ki, hakimiyyətə qalmasını təmin etdikdən sonra keçiriləcək referendumu “yetersay əmələ gəlmədi” və ya “xalq səs vermədi” iddiaları ilə ötürsün. Amma ona bu imkan verilmədi və gələn ilin mart ayına qədər layihənin hazırlanması prosesinə başlandı. Bu tələskənlik onu göstərir ki, Paşinyan hökuməti seçkilərlə referendumu iyun ayında tamamlamaq istəyir”.

Siyasi şərhçinin fikrincə, referendumun iyun qədər hazır olmasının prinsipial səbəbi var: “Ölkənin indiki konstitusiyasına görə, referendumda ən azı seçicilərin yarısı iştirak etməli və onların da 50%-i “hə” cavabı verməlidir. Bu isə seçicilərin ən azı 25%-nin səsini almaq zərurəti deməkdir. Təbii ki, Qa-

rabağdan imtina etmək referendumuna ölkə əhalisinin yarısının gəlməmək və yetərli sayda səs toplamaq ehtimalı da istisna edilmir. Odur ki, referendumun daha çox seçicinin iştirak edəcəyi seçkilərlə eyni vaxtda keçirilməsi Ermənistanın beynəlxalq öhdəlikləri yerinə yetirməsini asanlaşdıracaq amil kimi dərk olunur. Görünür, bu səbəbdən də ən uyğun tarix kimi seçkilərlə eyni zaman üzərində dayanıblar”.

Heydər Oğuz onu da vurğuladı ki, Paşinyan hökuməti nəyin bahasına olursa-olsun, referendumdan təsdiq seçənəyinin çıxmasına çalışacaq: “Lazım gələrsə, öz hakimiyyətini qurban vermək bahasına konstitusiyanın bizim tələbimizə uyğun şəkildə dəyişdirilməsinə üstünlük verəcək. Çünki İrəvanda bu fikir var ki, konstitusiyadan bizim torpaqlarımıza iddia müddəaları çıxarılmısa, Azərbaycan yenidən müharibə etmək məcburiyyətində qalacaq və İrəvan qazandığı bütün diplomatik dividendlərdən məhrum olacaq. Hətta ABŞ və Qərbdövlətlərinin razılığı ilə Ordumuzun Zəngəzur dəhlizi əməliyyatlarına başlaması da istisna edilmir. Mənim fikrimcə, istər İrəvanda, istərsə də Bakıda “ayrı hava çalan” çatlaq səslərin nəzarət altına alınmasında bu amilin də xüsusi rolu var”.

□ **E.MƏMMƏDƏLİYEV,**
“Yeni Müsavat”

Dronlar və süni intellekt müasir döyüş meydanının xarakterini kökündən dəyişdirir və bunu yenə edə bilər. Bu barədə CNN-in son illərdə dronların və süni intellektin hərbi əməliyyatlara təsirini təhlil edən məqaləsində deyilir.

“Tərxis Olunmuş Hərbçilərin Gəncləri Maarifləndirmə” İctimai Birliyinin sədri, hərbi təhlilçi Emin Həsəni “Yeni Müsavat”a bildirdi ki, Vətən müharibəsində qələbəmizdə PUA-ların böyük rolu oldu. Onun sözlərinə görə, əsasən

həm də açıq şəkildə deyə bilərik ki, PUA ilə döyüş doktrinasını ixrac edir. PUA texnologiyalarında ABŞ və İsrail uzun müddətdir lider mövqedədir. ABŞ-nin “MQ-9 Reaper” və İsrailin “Harop”, “Heron” kimi sistemləri yüksək texnoloji üstünlüyə malikdir.

Hazırkı müharibələr artıq təkə tanklarla və təyyarələrlə deyil, kiçik ölçülü, yüksək dəqiqlikli və ağıllı sistemlərlə aparılır. PUA-lar müasir müharibələrin əvəzolunmaz elementinə çevrilib. Danılmaz faktdır ki, bu sahədə ilk dönüş nöqtəsi 2020-ci ildə

Hikmət Hacıyev: “Rusiya ilə bu məsələlər həll olunan zaman...”

Azərbaycan Prezidentinin köməkçisi - Azərbaycan Prezident Administrasiyasının Xarici siyasət məsələləri şöbəsinin müdiri Hikmət Hacıyev Azərbaycan-Rusiya münasibətlərindən danışır.

Musavat.com-un xəbərinə görə, Hikmət Hacıyev Brüsseldə “EU Today”ə müsahibəsində ötən ilin dekabrında Azərbaycana məxsus təyyarənin Rusiya səmasında vurulmasından sonra müəyyən emosionallığın və yanlış anlaşılmanın olduğunu, lakin rəsmi Bakının narahatlıqlarının Düşənbədə liderlər səviyyəsində müzakirə edildiyini bildirib. Onun sözlərinə görə, Azərbaycan Rusiyadan 4 məsələni tələb edirdi: rəsmi olaraq üzr istənilməsi, qəzanın hərtərəfli araşdırılması, məsuliyyət daşıyanların ədalət qarşısında cavab vermələri və kompensasiya ödənilməsi. “Bu məsələlər həll olunan zaman, biz yanlış anlaşılmalardan səhifəsini çevirəcəyik və iki ölkə arasında normal qonşuluq münasibətlərini davam etdirəcəyik”, - Hikmət Hacıyev qeyd edib.

H.Hacıyev həmçinin deyib ki, Azərbaycan 2022-ci ildən bəri humanitar yardım, yenidənqurma işlərində iştirak, ukraynalı uşaqların reabilitasiyası da daxil olmaqla, Ukraynaya 40 milyon dollardan çox dəstək göstərüb. Onun sözlərinə görə, ukraynalı uşaqların reabilitasiya proqramı davam edir.

Hikmət Hacıyev Azərbaycanın Ukrayna münasibətlərinin hərbi komponentində iştirak etmədiyini və gələcəkdə də etməyəcəyini vurğulayıb. Hikmət Hacıyev sanksiyalar məsələsində rəsmi Bakının ayıq-sayıq olduğunu bildirib və Azərbaycanın Rusiyaya sanksiyalardan yayınmağa kömək etməsi ilə bağlı iddiaları təkzib edib.

Hikmət Hacıyev əlavə edib ki, Azərbaycan və Rusiya arasında ticarət həcmi də 2022-ci ildən bəri ciddi şəkildə artmayıb. Hikmət Hacıyev Ermənistanın Rusiya ilə ticarət həcmində artmasına diqqət çəkib və bu ticarətin yeni sənaye məhsullarına əsaslanmadığını və “yenidən ixrac edilmə” olduğunu vurğulayıb. “Ermənistan “Mercedes” və ya “Apple” istehsal etmək qabiliyyətində deyil”, - Prezidentin köməkçisi qeyd edib.

Onun sözlərinə görə, Azərbaycan Avropa İttifaqının, o cümlədən Aİ-nin “Qlobal Qapı” təşəbbüsü çərçivəsində yeni nəqliyyat kompozisiyasının bir hissəsi olmasını istəyir. O qeyd edib ki, Zəngəzur dəhlizi vasitəsilə illik 15 milyon ton yük daşınacaq və bu dəhlizin Azərbaycanın payına düşən hissəsinin inşası 2026-cı ilə qədər başa çatacaq.

“Bakı Avropa İttifaqını bu yeni yaranan nəqliyyat kompozisiyasında görməyə şad olar”, - Prezidentin köməkçisi qeyd edib.

“Hazırda Azərbaycan-İran münasibətləri normal və stabil səviyyədədir”, - Hikmət Hacıyev Brüsseldə səfəri çərçivəsində “EU Today”ə müsahibəsində deyib.

Prezidentin köməkçisi Tehrandakı səfirliyə silahlı hücumla bağlı yaranan diplomatik böhranın artıq həll edildiyini qeyd edib. Onun sözlərinə görə, hücum edən şəxs İran qanunlarına uyğun şəkildə məsuliyyətə cəlb edilib və Azərbaycan o səhifəni tamamilə bağlayıb. Hikmət Hacıyev həmçinin Prezident İlham Əliyevlə İran Prezidenti Mesud Pezeşkiyan arasında yaxşı münasibətlərin olduğunu vurğulayıb.

O, Bakı-Tehran əlaqələrində yeni nəqliyyat layihələri də gündəmdə olduğunu vurğulayıb: “Azərbaycan-İran sərhədində, Araz çayı üzərindən inşa edilən Ağbend-Kələlə yolu və körpüsü 2025-ci ilin sonuna qədər struktur baxımından tamamlanacaq. Gömrük və sərhəd infrastrukturunu 2026-cı ilin əvvəllərində qurulması planlaşdırılır. Biz İranı qonşu, strateji tərəfdaş kimi görürük və iqtisadi-ticarət əlaqələrini daha da inkişaf etdirməyə ümid edirik”.

PUA savaqlarının ilk qalibi - Azərbaycan təcrübəsi diqqətdə

44 günlük müharibədən sonra dron konsepsiyamız daha da inkişaf etməkdədir

Məqalədə Azərbaycan Ordusunun Ermənistan qarşı 44 günlük Vətən müharibəsi zamanı döyüş əməliyyatlarında ilk dəfə kütləvi şəkildə dronlardan necə istifadə etdiyinə diqqət yetirilir: “Azərbaycan kənd təsərrüfatı təyyarələrini aldadıcı dronlara çevirdi. Ermənistanın hava hücumundan müdafiə sistemləri bu aldadıcıları vuraraq özünü bürüzə verən kimi Azərbaycan hücum dronları və artilleriyası Ermənistanın mövqelərini məhv etdi və nəticədə Bakının hava məkanına nəzarətini təmin etdi”.

Ekspertlərə görə, Azərbaycan Silahlı Qüvvələrinin döyüş təcrübəsi oturuşmuş tendensiyanı dəyişib.

“Dronlar indi artıq dəstəkləyici vasitə yox, döyüş meydanında hərbi əməliyyatların gedişatını dəyişdirməyə qadirdir bir qüvvədir”, - təhlildə vurğulanır.

Bu arada, Türkiyə PUA-ları Çilidə gündəm mövzuna çevrilib. Yerli medianın məlumatına görə, Ankaranın müdafiə sənayesinin yeni hədəfi Latın Amerikası bazarıdır: “Bölgənin daxili sabitliyə, onun qorunmasına və təhlükəsizliyə ehtiyacı var. Buna görə də türklər tezliklə buranı da “fəth” edəcəklər”.

Vurğulanıb ki, Türkiyə beynəlxalq PUA ixracında 65% paya sahibdir və 37 ölkədə bu PUA-lardan aktiv şəkildə istifadə olunur: “Türk PUA-ları bir çox ölkədə özünü sübut edib. Artıq Ankara müasir müharibələrin gedişatını dəyişə bilər”.

Bəs hazırda dron (PUA) texnologiyalarında ən öndə gedən ölkə hansıdır - Türkiyə, yoxsa? Azərbaycanın sıradakı yeri necədir?

İsrail və Türkiyənin PUA-larından istifadə olundu: “Qaradaş ölkə PUA istehsalında dünyada öncül yerlərdən birini tutur. Azərbaycan da bu istiqamətdə xeyli uğurlar əldə edib. Ölkəmiz həm İsrail, həm də Türkiyə texnologiyasına böyük önəm verir. Çinin də bu sahəyə həddindən artıq çox marağı var. İran daxil, bir çox ölkələr bunun istehsalına ciddi önəm verirlər. Türkiyə ilə birlikdə bu sahənin inkişaf etdirilməsi üçün konkret addımlar atırıq”.

Hərbi ekspert Səxavət Məmməd isə hesab edir ki, həm 44 günlük müharibə, həm də Ukraynada gedən müharibə PUA-ların dəstəkləyici element yox, hücumun əsas vektoru olduğunu gözlər önünə sərir:

“Türkiyə istehsalı Bayraktar TB2 dronları təkə Azərbaycanı yox, Ukrayna, Liviya, Suriya, hətta Qərbi Afrikada öz effektivliyini göstərdi. Nəticədə, Türkiyə PUA ixracında dünyada 65% paya sahibdir və 37 ölkəyə sistem satır. Ankarada artıq yalnız texnologiya ixrac etməklə kifayətlənmir,

Ancaq bu ölkələrin sistemləri əsasən terrorizmlə mübarizə və xüsusi əməliyyatlar üçün istifadə olunur. Yəni Azərbaycan və Türkiyənin genişmiqyaslı müharibə şəraitində tətbiq etdiyi taktika ilə eyni səviyyədə deyil. Yeri gəlmişkən, Azərbaycan 44 günlük müharibə zamanı İsrail istehsalı olan dronlardan da geniş şəkildə istifadə etdi və uğurlu nəticələr əldə etdi”.

Onun sözlərinə görə, 44 günlük müharibədən sonra Azərbaycan PUA konsepsiyasını daha da inkişaf etdirir: “İnsansız Sistemlər Qoşunları”nın yaradılması bu sahəyə strateji baxışı nümayiş etdirir. Azərbaycan artıq yalnız alıcı deyil, yerli istehsal və modernləşdirməyə də fokuslanıb. Eyni zamanda İsrail və Türkiyə ilə texnoloji əməkdaşlıq gücləndirilir. Gələcəkdə Azərbaycanın bu sahədə öz PUA brendini yaratması, həm də ixrac potensialı qazanması mümkündür. Müharibə təcrübəsi və əməliyyatların real tətbiqi sahəsində əldə edilən təcrübə onu “praktiki PUA gücü” statusuna yaxınlaşdırır.

Azərbaycanla Ermənistan arasında baş vermiş 44 günlük Vətən müharibəsi oldu. Azərbaycan müharibə dövründə təkə mövcud texnologiyaları istifadə etmədi, eyni zamanda onun taktiki tətbiqində yeniliklər etdi. Ən diqqətçəkən elementlərdən biri kənd təsərrüfatı təyyarələrinin “aldadıcı dronlara” çevrilməsi və bu yolla Ermənistan HİM sistemlərinin aktivləşdirilərək mövqelərinin müəyyənləşdirilməsi oldu. Hazırda silah bazarında ən böyük tələbat dronlardır. Ancaq nəzərə almaq lazımdır ki, dronların artan əhəmiyyəti antidron sistemlərinə də tələbatı artırır. Rusiya, ABŞ, xüsusilə Hindistan antidron sistemlərinin yaradılmasına və inkişafına böyük pullar ayırıb. Hesab edərik ki, Türkiyə, eləcə də Azərbaycan antidron sistemlərinin yaradılması və inkişafına da diqqət ayırmalıdır. Silah bazalarında gələcəkdə ən çox ehtiyac həm də məhz bu sistemlərə olacaq”.

□ **Cavanşir ABBASLI,**
“Yeni Müsavat”

Duzsuz köşə

Zamin Hacı
 zaminhaci@gmail.com

"Xəndək haqqında yazmaq, onu qazmaqdan daha çətindir" (müdrüklərdən biri)

Naxçıvanda kadr islahatları davam edir. Orada Vasif müəllimdən sonra Fuad müəllim müdür qoyulmuşdu, lakin cəmi 3 il çalışandan sonra nəyə görə işdən çıxarıldı. Biz hələ də bunun sirrini çözməyə çalışırıq, ancaq adama deyirlər Əshabi-Kəhf, Duzdağ kimi əsrarəngiz mağaraları, İlandağı, Ordubadı, Sərdar müəllimi və Əbülfəz Elçibəyi olan ərəzidən sən öz cahil ağılnla nə qana bilərsən? Oxucular soruşsalar, deyərsən oranın sirrini heç mənə də açmadılar.

Üstəlik, mövzunun marağını artıran detal odur ki, Vasif müəllim 1995-ci ilin dekabrından 2022-ci ilin dekabrına qədər ərəzinin rəhbəri vəzifəsində çalışmışdı. Bunu hətta kalkulyatorda hesablamaq istəyəndə ekran sındı, məcbur Elmlər Akademiyasına zəng vurub ordakı atom nüvəli kvant hesablayıcı vasitəsiylə öyrəndim: 27 il edirmiş. Müqayisə üçün qeyd edirəm ki, Nelson Mandela məhz 27 il aparteid rejimində türmədə saxlanmışdı.

Yeni indiki halda Naxçıvanda 3 il müdirlik etmək, təxminən Mahir Əmrəlinin Almaniya çempionatında çıxışı fason bir şeydir. Ya da, nə bilim, Siyavuş Novruzovun karantin vaxtı toya getməyi tipində. Çox təəccüblü müddət oldu.

Fuad müəllim işdən çıxarılandan sonra onun apardığı kadrların da ömrü qısa olmaqdadır. Hər gün Naxçıvanda kimisə qovurlar. Maşallah, özü də hamısı nazir adı daşıyır deyə mərkəzi mediamız "Daha bir nazir işdən çıxarıldı" başlıqları atıb gözünün qurduunu, bilgisayarının virusunu öldürür. Lap təzəlikcə səhiyyə nazirini çıxarmışdılar, təxminən eyni vaxtda bəzi həkim-sahiblərin də yeri dəyişdirildi.

Ancaq Naxçıvandan gələn əsas təhlükəli xəbər bu deyildir. Bölgədəki islahatların bütünlüklə ölkəmiz və Qafqaz regionunda çox dadsız-tamsız təsirləri ola bilər. Məncə, buna son qoyulmalıdır. İzah edirəm.

Artıq bir neçə ay olacaqdır ki, Naxçıvan Duz Zavodunun fəaliyyəti dayandırılmışdır. Guya orada hansısa qida-sanitar qaydalara əməl edilmirmiş. Biz də inandırıq... Ata sözüümüz var axı, deyir nəse xarab olanda duz səpərlər, duz xarab olsa nə səpərsən? Naxçıvanın qaya duzu şəxsən mənim sevdiyim məhsullardan biri idi, heç vaxt dükanda onu qoyub hansısa gölməçədən, kanalizasiya suyu axan yerdən yığılan duzları almazdım. İndi isə məcburam Himalay duzu alım. Bunun da rəngi qırmızımtıldır, elə bilirsən durduğun yerdə qana düşmüşsən.

Tələb edirəm təcili olaraq Naxçıvan duzunun istehsalı bərpa olunsun. Bunu mən tək öz adımdan, şəxsi istəyim kimi yazmıram. Bayaq folklorə müraciət etmişdim, görkəmli xalq deyimləri toplayıcımız Əbülfəz Hüseynzadənin 1985-ci ildə "Yazıçı" nəşriyyatında çap edilən "Atalar sözü" kitabının 501-ci səhifəsində belə bir ata sözüümüz də yerləşdirilmişdir: "Naxçıvanın duzu, qızı, qar-pızı". Ardıcılığa fikir verirsinizmi? Birinci olaraq duzun adı çəkilir.

Nəyə görə biz öz duzumuz ola-ola Himalay duzu almırıq? Bəs yerli istehsalə dəstək? Bəs regionların inkişafı? Sabah Nuh peyğəmbərin də əslində başqa regionda (məsələn, Şamaxıda) quruya çıxdığını deyəcəklər, qalacağıq məəttəl. Doğrusu, mən qorxuram oradakı Nuh muzeyi də bağlansın. Vaxtilə Vasif müəllim Nuhun qəbri tapıb üstünü götürmüşdü, dünyanın hər yerindən hər cür məxluqat cüt-cüt qəbri ziyarətə gəlirdilər.

Bu təşvişimin də səbəbi var, çünki yayda duz istehsalı dayandırılanda şayiə yayılmışdı ki, Duz Muzeyi də bağlanıbdır. Sonra təkzib edildi, dedilər muzey işləyir.

Hörmətli oxucular da bəzən şəraitin ciddiliyini anlamır, irad tuturlar ki, niyə duzsuz yazılar yazırsınız. Naxçıvandan duz gəlsə, yazıya da səpərik. Bax, ən azı bu sirri sizə açdım, nəzərə alın.

Xəbər verildiyi kimi, noyabrın 27-də Bakı Hərbi Məhkəməsinə Ermənistan vətəndaşları Araik Harutyunyan, Arkadi Qukasyan, Bako Sahakyan, Davit İşxanyan, David Babayan, Levon Mnatsakanyan və digərlərinin barəsində olan cinayət işləri üzrə məhkəmə prosesinin baxış iclası davam etdirilib. Prosesdə təqsirləndirilən şəxslərin müdafiəçilərinin çıxışı başlayıb.

Təqsirləndirilən Qurban Stepanyanın müdafiəçisi Zümrüd Səmədova çıxışında xatırladı ki, dövlət ittihamını müdafiə edən prokuror Q.Stepanyanın 16 il müddətinə azadlıqdan məhrum etmə cəzasına məhkum edilməsini məhkəmədən xahiş edib. Müdafiəçi bildirib ki, təqsirləndirilən şəxs özünü elan edilmiş ittihamlarda təqsirli bilmir. "Müdafiə tərəfi olaraq hesab edirəm ki, Azərbaycan Respublikası Cinayət Prosessual Məcəlləsinin 42.1.4-cü maddəsinə əsasən şəxsin təqsirliliyi sübuta yetirilmədiyi əsası ilə ona bəraət verilməlidir. Odur ki, məhkəmədən həmin mədəni əsas götürməklə təqsirləndirilən şəxsə bəraət verilməsini xahiş edirəm", - deyə vəkil əlavə edib. Q.Stepanyanın digər vəkili Rafiq Kərimov da hüquqlarını müdafiə etdiyi şəxsə bəraət verilməsini məhkəmədən xahiş edib.

Təqsirləndirilən Vasili Beqlaryanın müdafiəçisi Əzizağa Qafarov deyib ki, hüquqlarını qoruduğu şəxs qeyd edilən cinayət hadisələrinin törədilməsində təqsirli deyil. Vəkil söyləyib ki, V.Beqlaryan 2012-2013-cü illərdə Ağdərə ərəzində müddətli həqiqi hərbi qulluqçu - əsgər kimi xidmət keçib. Onun sözlərinə görə, V.Beqlaryan 2022-ci ildə Xankəndi şəhərində yerləşən hərbi birləşmədə müddətdən artıq hərbi qulluqçu, əsgər kimi 3 illik müqavilə imzalayıb və bir neçə dəfə Çarəkdər kəndi istiqamətində yerləşən döyüş mövqeyinə göndərilərək orada silahlı növbətçilik çəkib. Müdafiəçi deyib ki, müddətdən artıq həqiqi hərbi xidmət qulluqçusu kimi 3 il müddətinə müqavilə imzalayaraq Xankəndi şəhərində yerləşən hərbi birləşmədə xidmət etməsi faktının təqsir qisminə Vasil Beqlaryana şamil edilməsi ədalətli və qanuni sayıla bilməz. Belə ki, həmin dövrdə onun xidmət keçməsi könüllü xarakter daşısa da, bu, onun iş tapa bilməməsi, müqavilə əsasında əməkhaqqı alması məqsədilə edilib. Müdafiəçi deyib ki, qeyd edilən dəlil təqsirləndirilən şəxsin ifadəsi ilə də sübuta yetirilir.

O qeyd edib ki, V.Beqlaryan tutulduğu vaxtdan, yeni 2023-cü il sentyabrın 26-dan indiyədək, elan olunmuş ittihamlarla bağlı özünü təqsirli bilməyib. Müdafiəçi V.Beqlar-

Bakı 6 ermənini İrəvana qaytarır? - "Əsrin məhkəməsi"ndə dönüş

Azərbaycanlı vəkllər hərbi canilərin bəzilərinə bəraət verilməsini istəyib - reaksiya

yan barəsində bəraət hökmünün çıxarılmasını məhkəmədən xahiş edib.

Təqsirləndirilən Arkadi Qukasyanın müdafiəçisi Pərvanə Qasimova çıxışında bildirib ki, hüquqlarını müdafiə etdiyi şəxs cinayətkar birliyin üzvü olmayıb. O, ittiham tərəfinin sübutlarını qəbul etmədiklərini söyləyərək, A.Qukasyan barəsində bəraət hökmünün çıxarılmasını məhkəmədən xahiş edib. Digər vəkil Nailə Tağıyeva da müdafiə etdiyi şəxs barəsində bəraət hökmünün çıxarılmasını məhkəmədən xahiş edib.

Təqsirləndirilən şəxs David Manukyanın müdafiəçisi Valeh Qurbanov Manukyan barəsində bəraət hökmünün çıxarılmasını məhkəmədən xahiş edib. Təqsirləndirilən David Babayanın vəkili Çingiz Mansurov isə bildirib ki, hüquqlarını müdafiə etdiyi D.Babayan 2023-cü ilin sentyabr ayında Azərbaycan hərbiçilərinə könüllü şəkildə təslim olub. Müdafiəçi deyib ki, D.Babayan özünü elan olunmuş ittihamlarda təqsirli bilmir. O, təqsirləndirilən şəxsin barəsində bəraət hökmünün çıxarılmasını məhkəmədən xahiş edib.

Təqsirləndirilən şəxs Mədat Babayanın müdafiəçisi Leyla Naməzzadə isə Babayanın ittiham olunduğu epizodlar üzrə bəraət hökmünün çıxarılmasını məhkəmədən xahiş edib. Onun digər müdafiəçisi Elnur Vəliyev də özündən əvvəl çıxış etmiş müdafi-

əçinin çıxışında göstərdiyi xüsusatlarla razılaşdığını bildirib.

Məhkəmə prosesi dekabrın 4-də davam etdiriləcək.

Müdafiəçilərin bəraət istəməsi nədən xəbər verir? Məhkəmə 6 ermənini azad edə bilirmi? Təcrübə nə deyir? Bu 6 nəfərdən hansının səhə problemindən olması mümkündürmü?

Demokratiya və İnsan Hüquqları Komitəsinin sədri Çingiz Qənzadə məhkəmə prosesinin açıq və şəffaf keçirildiyini, Azərbaycan dövlətinin bu mühakiməni obyektiv təşkil etdiyini açıqladı. Onun sözlərinə görə, bütün sübut və dəlillər təqdim olunur, vəkllər isə hər hansı təzyiq altında olmadan müstəqil şəkildə təqsirləndirilən şəxsləri müdafiə edirlər: "Bu da Azərbaycanın hərbi cinayətlərdə ittiham olunan ermənilərlə bağlı beynəlxalq ictimaiyyətdə bəzi həy-küy qaldıranlara sərrast cavabdır. Məhkəmə prosesinin gedişində ölkəmizə müxtəlif ittihamlar səsləndi, mühakimə olunan şəxslər "əsir" adlandırıldı, lakin Azərbaycan bu prosesi səliqəli və səbrlə davam etdirdi. Yeni istintaq materialları, faktlar ortadadır. Bu şəxslərin Azərbaycan dövlətinə, xalqına qarşı cinayətləri sübuta yetirilib, qanunsuz bir rejim qurub torpaqlarımızda cinayətkar fəaliyyət göstərdikləri tədqiq olunub. Ona görə də onların məsuliyyətdən azad olunacağını gözləmirəm. Təbii ki, vəklin işi müdafiə et-

diyi şəxslə bağlı məhkəmədən yüngül cəza verilməsini xahiş etməkdir. Amma məhkəmənin bəraət verəcəyinə inanmıram".

Politoloq Züriyə Qarayeva onlara bəraət verilməsinin əleyhinədir. Ekspert vəkllərin xahiş etməsinə baxmayaraq onların qanunsuz hərəkətlərinə hüquqi qiymət verilməyini vurğuladı. "Məhkəməsi gedən şəxslər Azərbaycan qanunlarını pozub və qeyri-qanuni bir xunta rejiminə qulluq ediblər. Arkadi Qukasyan necə əfv edilə bilər ki, "dq" də oyuncaq prezident vəzifəsi tutub. David Babayan isə kukla rejimin qondarma xarici işlər naziri olub. Manukyan və digərləri isə hərbi postlarda əsas fiqurlardan olublar. Məncə, vəkllərin xahişi məhkəmədə nəzərə alınmamalıdır. Sözsüz ki, müdafiəçi öz işini görür. Həmçinin məhkəmə prosesinə müdaxilə olmadığını və obyektivliyi ortaya qoyur. Lakin bir vətəndaş olaraq ərəzilərində şüurlu şəkildə cinayətlərə yol vermiş, terrorçu və separatçı rejimdə vəzifələr tutmuş, bu addımları bilərəkdən atmış canilərə hökm oxunmalı, cəza verilməlidir".

Z.Qarayeva qeyd etdi ki, onların gələcəkdə Ermənistan ekstrasidiya isə gedişatdan asılıdır, əgər yekun sülh sənədi imzalanarsa, Bakı ilə İrəvan arasında etimad mühiti möhkəmlənsə, onların təhvil verilməsi istisna deyil.

□ **Emil SALAMOĞLU,**
"Yeni Müsavat"

ATƏT Minsk prosesi və onunla əlaqəli strukturların bağlanması başa çatdırıb. Qurumun bu barədə yaydığı bəyanatda bildirilir: “Bütün lazım olan inzibati prosedurların tamamlanması ilə Minsk Qrupunun bağlanması prosesi yekunlaşır. Bu proses avqustun 8-də Ağ Evdə ABŞ Prezidenti Donald Trampın şahidliyi ilə Ermənistanın Baş naziri Nikol Paşinyan və Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin imzaladığı müştərək deklarasiyanın nəticəsi olaraq ATƏT-in üzvü olan 57 ölkənin sentyabrın 1-də əldə etdiyi konsensusu həyata keçirdi”.

Beləliklə, ATƏT Minsk prosesi ilə bağlı bütün strukturların fəaliyyətinin tam dayandırıldığını açıqlayıb. MİSAVAT.com xəbər verir ki, bu qərar Azərbaycan və Ermənistanın birgə müraciətindən sonra ATƏT-in Finlandiya sədrlik institutu tərəfindən hazırlanıb və Nazirlər Şurasının MC.DEC/1/25 sayılı 1 sentyabr tarixli qərarı əsasında icra olunub. Təşkilatın bəyanatında bildirilir ki, Minsk prosesi və ona bağlı qurumların bağlanması ilə ATƏT çərçivəsində uzun illər mövcud olmuş mexanizm tarixə qovuşur. Bu qərar Qarabağ münaqişəsinin artıq tamamlanmış hesab edilməsi fonunda atılıb və prosesin formal olaraq da sona çatdırıldığını təsdiqləyir.

ATƏT xatırladı ki, bu addım 8 avqust 2025-də Vaşinqtonda Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan və Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev tərəfindən imzalanmış Tarixi Birgə Bəyannamənin məntiqi davamıdır. Bəyannamə ABŞ Prezidenti Donald Trampın iştirakı ilə təsdiqlənmişdi və iki ölkə arasında yeni siyasi reallığın formalaşmasına gətirmişdi.

Minsk prosesinin bağlanması ilə ATƏT-də Qarabağ münaqişəsi üzrə ayrıca mexanizmə ehtiyac rəsmi şəkildə aradan qalxmış sayılır. Qurum öz açıqlamasında həm Azərbaycan, həm də Ermənistan tərəfindən konsensusla verilən qərarı regionda sülh prosesinin yeni mərhələsinə keçid kimi qiymətləndirib.

Xatırladaq ki, 1 sentyabr 2025-ci il tarixində ATƏT Nazirlər Şurası tərəfindən ATƏT-in Minsk Prosesi və əlaqəli strukturlarının bağlanmasına dair qərar qəbul olunub. Qərara əsasən, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti və Ermənistan Respublikasının Baş nazirinin ABŞ Prezidentinin dəvəti və iştirakı ilə 8 avqust 2025-ci il tarixində Vaşinqton şəhərində baş tutmuş görüşü çərçivəsində Azərbaycan və Ermənistan xarici işlər nazirlərinin ATƏT-in Fəaliyyətə olan Sədrinə ünvanlanmış birgə müraciət məktubuna uyğun olaraq, ATƏT-in Minsk Pro-

Minsk Qrupu gorbagor oldu - İrəvandan son gözlənti

Elçin Mirzəbəyli: “Konstitusiyaya dəyişməli, kənar hərbi-siyasi missiyalar bölgədən çıxarılmalıdır”

sesinin, ATƏT-in Fəaliyyətə olan Sədrinin ATƏT-in Minsk Konfransının məşğul olduğu münaqişə üzrə Şəxsi Nümayəndəsinin və Yüksək Səviyyəli Planlaşdırma Qrupunun fəaliyyətinə 1 sentyabr tarixindən etibarən xitam verilib. Sözügedən strukturların bağlanmasından irəli gələn təşkilati və texniki məsələlərin 1 dekabr 2025-ci il tarixindən gec olmayaraq yekunlaşdırılması ATƏT Katibliyinə tapşırılıb. Qərarda həmçinin keçmiş Ermənistan-Azərbaycan münaqişəsi ilə bağlı ATƏT çərçivəsində vaxtilə qəbul edilmiş bütün qərarlar qüvvədən düşmüş və etibarsız elan edilib.

Beləliklə, Azərbaycanın rəsmi İrəvan qarşısında qoyduğu daha bir “ev tapşırığı”na əməl olundu. Ermənistan uzun süründürməçilikdən sonra olsa da, Azərbaycanla birgə quruma Minsk Qrupunun ləğvi ilə bağlı müraciət etdi və noyabrın 30-dan 1 dekabr keçən gecə qurum tərəfindən son qərar verildi.

Amma rəsmi İrəvanın qarşısında digər məsələlər var: xüsusilə də ölkəmizə, o cümlədən qardaş Türkiyəyə qarşı ərazi iddialarının əksini tapdığı Ermənistan Konstitusiyasının dəyişdirilməsi ilə bağlı. Azərbaycan Prezidenti dəfələrlə bildirib ki, əks təq-

dirdə, sülh sazişinin imzalanmasının mənası olmayacaq. Digər tərəfdən, Aİ-nin Ermənistanı missiyasından imtina barədə də irəli sürülən tələb var. Bəs Minsk Qrupundan imtinanın ardınca Ermənistan yaxın vaxtlarda bu məsələlərlə bağlı addımlar atacaq mı, yoxsa müxtəlif bəhanələrlə prosesi uzatmağa meyl edəcək?

Deputat Elçin Mirzəbəyli “Yeni MİSAVAT”-a açıqlamasında bildirdi ki, ölkəmiz Minsk Qrupu ilə bağlı hədəfinə nail olmaqla, postmünaqişə mərhələsində diplomatik gündəliyin ən mühüm elementlərindən birinə nida qoyub: “Bu, təkcə simvolik qərar deyil, eyni zamanda Azərbaycanın bölgədə yeni təhlükəsizlik arxitekturasının formalaşdırılması və proseslərin yalnız iki tərəfli, regional əsasda həllinə üstünlük verilməsi istiqamətindəki siyasətində əldə etdiyi mühüm nəticədir. ATƏT-in Minsk prosesi və ona bağlı strukturların rəsmi şəkildə ləğvi 30 ilə yaxın davam etmiş, nəticəsiz vasitəçilik modelinin hüquqi və siyasi cəhətdən tarixə çevrilməsi deməkdir. Bu, Bakının 2020-ci ildən bəri ardıcıl tələb etdiyi, sülh prosesində yeni reallıqların tanınmasının beynəlxalq təsdiqi kimi dəyərləndirilə bilər”.

Millət vəkili qeyd etdi ki,

Minsk Qrupunun ləğvi ilə bağlı tələbin Ermənistan tərəfindən uzun süründürməçilikdən sonra qəbul edilməsi iki məqamı göstərir: “Birincisi, İrəvan artıq əvvəlki vasitəçilik formatlarının bərpasının mümkün olmadığını anlayır; ikincisi, Ermənistanın regional proseslərdən tam təcrid vəziyyətində qalmaqdan çəkinməsi onu Bakının irəli sürdüyü şərtlərə uyğun davranmağa vadar edir. Bu kontekstdə Minsk Qrupunun bağlanması faktı Azərbaycanın diplomatik üstünlüyünün daha bir təsdiqidir. Azərbaycan həm Vyana, həm Brüssel, həm Moskva, həm də Vaşinqton xətti üzrə aparılan müzakirələrdə münaqişənin artıq

bitməsi, vasitəçilik mexanizmlərinin isə yeni reallıqlara uyğun olaraq yenidən qurulması xəttini davamlı və prinsipial şəkildə müdafiə edib. Nəticədə 57 ölkənin konsensusla qərar qəbul etməsi Azərbaycanın mövqeyinin legitimliyi və beynəlxalq müstəvidə qəbul olduğunu göstərir”.

E.Mirzəbəyli hesab edir ki, bundan sonrakı mərhələ Ermənistan qarşısında qoyulmuş digər “ev tapşırıqlarının icrası ilə bağlı olacaq: “Burada iki əsas istiqamət xüsusi əhəmiyyət daşıyır. Birincisi, Ermənistan Konstitusiyasının dəyişdirilməsi və Azərbaycana qarşı ərazi iddialarına son verilməsi. Ermənistan Konstitusiyasının pre-

ambulasında və bəzi maddələrinə “Dağlıq Qarabağ”la bağlı iddiaların hələ də mövcudluğu sülh sazişi ilə bir araya sığmır. Prezident İlham Əliyevin “əks halda, sülh sazişinin mənası olmayacaq” bəyanatı Azərbaycanın bu məsələdə güzəştə getməyəcəyini nümayiş etdirir. Ermənistanın bu addımı atması sülh müqaviləsinin imzalanması üçün baza şərtlərdən biridir və bunun gecikdirilməsi prosesin yenidən dalana dirənməsi riskini yaradacaq. İkincisi, Aİ-nin Ermənistanı mülki missiyası ilə bağlı məsələdir. Azərbaycan bu missiyanı bölgədə geosiyasi balans pozan, Ermənistanın təhlükəsizlik təfəkkürünü Qərba doğru birtərəfli şəkildə yönəldən və ən əsası, regionda sərhəd məsələlərinin həlli prosesinə kənar müdaxilə yaradan mexanizm kimi dəyərləndirir. Bakı açıq şəkildə bildirib ki, əgər Ermənistan sülh müqaviləsinə imzalamaqda həqiqətən maraqlıdırsa, bu missiyanın davam etməsi məqsəduyğun deyil. Həmçinin Ermənistanın Aİ missiyasına ehtiyac duyduğunu göstərməsi əslində sülhün daxili deyil, üçüncü tərəflərin iştirakı ilə mümkün olacağına dair yanlış imic yaradır və regiondakı prosesləri süni şəkildə uzadır”.

Milli Məclis üzvü qeyd etdi ki, Ermənistanın bu addımları yaxın vaxtlarda atıb-atmayacağı bir neçə amildən asılı olacaq: “Paşinyan hökuməti daxili siyasi müqavimətlə üzləşsə də, həm Vaşinqton razılaşması, həm də bölgədə alternativ təhlükəsizlik mexanizmlərinin olmaması onu Azərbaycanla razılaşmalar çərçivəsində irəliləməyə məcbur edir. Ermənistanın iqtisadi tənəzzül, miqrasiya böhranı və təhlükəsizlik vakuumu fonunda əlavə gərginlik yaşamaq potensialı yoxdur. Bu da göstərir ki, konstitusiyaya dəyişiklikləri və Aİ missiyasına dair qərarlar gec-tez gündəmə gələcək. Məsələ onların nə dərəcədə tez və real siyasi iradə ilə icra olunacağındadır. Nəticə etibarilə, Minsk Qrupunun ləğvi Azərbaycanın diplomatik platformalarının birində daha bir hədəfinə çatdığını göstərir və sülh prosesində yeni mərhələnin başlanğıcı kimi qiymətləndirilir. Ermənistanın qarşıdakı addımları isə həm sülh müqaviləsinin taleyini, həm də regionun uzunmüddətli təhlükəsizlik arxitekturasının formalaşmasını müəyyən edəcək. Bakı üçün strateji hədəf aydındır. Ərazi iddiaları tam və geridönməz şəkildə ləğv edilməli, sərhədlərin dəqiqləşdirilməsi istiqamətindəki proses sürətlənməli və kənar hərbi-siyasi missiyalar bölgədən çıxarılmalıdır”.

E.PASASOY, “Yeni MİSAVAT”

Noyabrda 92 nəfər zəhərlənib - 3 nəfər ölüb

2025-ci ilin noyabr ayında KTM-nin Toksikologiya şöbəsinə ümumilikdə 92 nəfər müxtəlif mənşəli zəhərlənmə diaqnozu ilə hospitalizasiya olunub.

Modern.az xəbər verir ki, bu barədə TƏBİB-dən məlumat verilib.

Bildirilir ki, vaxtında aparılan düzgün müalicə tədbirləri nəticəsində 89 pasiyentin vəziyyəti stabilləşdirilib və onlar qənaətbəxş vəziyyətdə ambulator müalicə üçün evə buraxılıblar: "Pasiyentlərin 32 nəfəri dərman preparatlarından, 30 nəfəri sirkə turşusundan, 3 nəfəri spirtli içkilərdən, 1 nəfəri həlledici məhluldan, 1 nəfəri yandırıcı məhlullardan, 2 nəfəri allergik reaksiyalardan, 9 nəfəri fosfor üzvi birləşmələrindən, 2 nəfəri anafilaktik şokdan, 7 nəfəri tüstüdən, 5 nəfəri isə dəm qazından zəhərlənmə səbəbi ilə müalicəyə cəlb olunub".

"Tibbi personal tərəfindən bütün pasiyentlərə ixtisaslaşmış toksikoloji və reanimasiya yardım, həmçinin intensiv terapiya və detoksikasiya tədbirləri tətbiq olunub. Aparılan intensiv müalicə tədbirlərinə baxmayaraq, təəssüf ki, 3 nəfərin (2 kişi və 1 qadın) həyatını xilas etmək mümkün olmayıb.

Ölüm hallarının əsas səbəbləri ağır dərəcəli anafilaktik şok və sirkə turşusu ilə zəhərlənmə nəticəsində yaranmış toksik vəziyyət olub", - qurumdan əlavə olunub.

Texnoloji ixtisaslara maraq kəskin artıb

"Ali təhsil müəssisələrində də texnoloji ixtisaslara maraq kəskin artıb. Son 10 il ərzində bu sahələr üzrə qəbul planı dəfələrlə artırılıb".

Modern.az xəbər verir ki, bunu elm və təhsil nazirinin müavini Həsən Həsənlı jurnalistlərə müsahibəsində bildirib.

H.Həsənlı qeyd edib ki, aparıcı universitetlərdə yüksək bal toplayan abituriyentlərin əksər hissəsi məhz rəqəmsal və texnoloji ixtisaslara üstünlük verirlər. Bu, həm yerli, eləcə də global əmək bazarının tələbləri ilə əlaqələndirilir.

Nazir müavinin sözlərinə görə, Azərbaycanda rəqəmsal bacarıqların, STEAM təhsilinin və innovativ layihələrin tətbiqi də genişlənməkdədir: "Bu proses turizm, mədəniyyət və ekologiya kimi müxtəlif sahələrə də müsbət təsir göstərir. Təhsil sahəsində həyata keçirilən islahatlar nəticəsində şagirdlər artıq yalnız nəzəri biliklərlə kifayətlənməyib, öz bacarıqları və kreativ düşüncələri ilə real məhsullar hazırlamağa başlayıblar. Məktəblərdə STEAM və rəqəmsal bacarıqlar üzrə layihələrin miqyası ilbəil artır və ölkədə ilk nəticələr görünməyə başlayıb. Gələcəkdə bu sahələr üzrə yetişən mütəxəssislərin əmək bazarında daha hazırlıqlı formada çıxış edəcəkləri və ölkənin iqtisadi inkişafına ciddi töhfə verəcəkləri gözlənilir".

O, həmçinin əlavə edib ki, regionlarda da rəqəmsal transformasiya geniş vüsət alıb: "İnternet və kompüterlə təminat səviyyəsinin yüksəlməsi nəticəsində şagirdlər və müəllimlər layihələrdə aktiv iştirak edə bilər".

Manatla bağlı vacib açıqlama: 2026-cı ildə...

Azərbaycan Mərkəzi Bankının (AMB) ehtiyatlı monetar siyasəti, geniş valyuta ehtiyatları və idarə olunan üzən məzənnə rejimi manatın sabitliyini qorumaqda davam edəcək. APA xəbər verir ki, bu barədə "Fitch Group"-a daxil olan "Fitch Solutions" (FS) şirkətinin Azərbaycanla bağlı hesabatında bildirilib.

Hesabatda manatın ABŞ dollarına qarşı məzənnəsinin 2026-cı ildə 1,7 səviyyəsində qalacağı və yaxın dövrdə ciddi dəyişiklik gözlənilmədiyi vurğulanır. Qurum hesab edir ki, böyük xarici şoklar baş vermədiyi halda məzənnənin kəskin hərəkəti üçün əsas yoxdur.

Proqnoza əsasən, AMB inflyasiya təzyiqlərinin yüksək olsa da, ümumilikdə azalma trendində olması AMB-yə ehtiyatlı yumşalma imkanı yaradır. Bu da məzənnə sabitliyini dəstəkləyən əsas amillərdən biri olacaqdır.

Son günlər üzərində möhür olan ABŞ dolları banklar tərəfindən qəbul edilmir. Eyni zamanda yüksək komissiya tələb edilir. Bu da şikayətlərə səbəb olur. Bildirilir ki, bankların filial əməkdaşları üzərində möhür olan əsginası qəbul etməyərək müştərinə mərkəzi filiala yönləndirirlər. Mərkəzi filialda isə hər 100 dollar üçün 20% komissiya tutulacağı bildirilir.

Vəziyyətlə bağlı bank sahəsi üzrə ekspert Əkrəm Həsənov mediaya açıqlamasında qeyd edib ki, dolları dəyişəndə bank hansısa komissiya tutursa, bank da həmin pulu kiməsə satmalıdır: "Ola bilər bankın özündən də heç kim o pulu almır. Buna görə də məcbur olur, çox saxlayır, yaxud ABŞ-yə göndərməlidir ki, dəyişsin. Bu da bank üçün əlavə xərcdir. Qanuni məhdudiyyət yoxdur, sadəcə, bank bildirmək istəyir ki, səndən möhürlü pul alıram, mənəndən heç kim o pulu almır, problem olur. Mən də səndən ucuz alıram ki, ehtiyac olsa, ABŞ-yə göndərim".

İqtisadçı Eldəniz Əmirov "Yeni Məşavət"-a bildirdi ki, saxta olmayan, dövriyyədən çıxarılmayan əsginasların qəbul edilməməsi, buna görə komissiya tələb olunması istehlakçı hüquqlarının pozulmasıdır: "Üzərində möhür olan ABŞ dolları saxta deyilsə, dövriyyədən çıxarılmayıbsa, banklar bunu necə qəbul etməyə bilər? Əgər evəzində 20 faiz komissiya tələb edilirsə, deməli, praktik işlənməyən əsginasdır. Hazırkı vəziyyətin bilavasitə nə hüquqi, nə də iqtisadi əsası yoxdur. Bu, sadəcə olaraq, bankların bazarda yaranmış psixoloji məqamlardan istifadə etməyə çalışmasıdır. Əgər digər variant varsa, bununla bağlı müştəriyə konkret səbəb göstərilməlidir. Məsələn, bu əsginasların geridönüşü çoxdur, Azərbaycanda istifadəsi mümkün deyil, evəzində hansısa ölkəyə göndərilə bilər, bu böyük xərc tələb edir, bu xərci qarşılamak üçün böyük vəsait toplanmalıdır və s. Əgər hər hansı bu qəbildən olan problem yoxdursa, bankların belə davranışı yolverilməzdir. Hər bir bank müştərisi eyni zamanda istehlakçıdır. Bu baxımdan da istehlakçıların hüquqlarının pozulması müvafiq dövlət qurumlarının baxmalı olduğu məsələdir".

İqtisadçı Rəşad Həsənov isə hesab edir ki, əsginasların banklar tərəfindən qəbul edilməsi ilə bağlı mə-

sələyə iki aspektdən baxmaq lazımdır. "Yeni Məşavət"-a şərhində ekspert qeyd etdi ki, əhəmiyyətli məqam əsginasın mənşəyidir: "Əgər söhbət Azərbaycan manatına münasibətdə olan əsginaslardan gedirsə, qanunvericilikdə əsginasların hansı hallarda yararsız hesab edilməsi ilə bağlı konkret tələblər müəyyən olunub. Yararsız hesab olunan əsginasların qəbul edilməməsi kommersiya bankla-

tələb edir, üstəlik, komissiyalar ödənməlidir. Digər tərəfdən, bu vəsaitlərin toplanması banklar üçün zaman itkisidir. Əsginasın miqdarı elə olmalıdır ki, ABŞ-yə göndərilməsi və dəyişdirilməsi səmərəli olsun. Bu müddətdə həmin vəsait dövriyyədən kənarda qalır. Bank da pul işlədən bir institut olduğu üçün vəsaitin dövriyyədən kənarda qalması onun üçün itki deməkdir. Bu aspektdən müvafiq

qəbul olunan valyutadır, amma banknotun üzərində bank, şirkət və ya hər hansı qurumun qeyri-rəsmi möhürü o əsginası "şübhəli mənşə" görüntüsü verir. Bu səbəbdən xarici banklar (o cümlədən ABŞ bankları) belə əsginasları çox vaxt şübhəli kimi qəbul edir: "Onu yenidən dövriyyəyə buraxmazdan əvvəl inkassasiya yolu ilə ABŞ-yə göndərərək təzə pulla dəyişmək lazım gəlir. Bu pro-

Banklardan yeni dollar fırlıdığı - diqqətli olun!

Son aylar üzərində möhür olan ABŞ valyutası qəbul edilmir və hər 100 dollar üçün vətəndaşdan 20 faiz komissiya tutulur - iqtisadçılardan etiraz

rının öz səlahiyyətləri daxilindədir. Qismən zədələnmiş, amma yararlı hesab edilən və Azərbaycan Mərkəzi Bankı (AMB) tərəfindən qəbul edilməyə uyğun əsginaslar kommersiya bankları tərəfindən qəbul edilir və Mərkəzi Bankda yenilənir. Bu, sadəcə bir prosesdir və bu prosesi təşkil etmək nisbətən asandır. Xarici valyutaya, xüsusilə ABŞ dollarına münasibətdə isə şərtlər daha mürəkkəbdir. Bir sıra hallarda tədaviyən çıxarılma prosesi ilə bağlı bir mexanizm formalaşır - banklar artıq tədaviyən icazə verilməyən, məsələn, üstünə hansısa möhür vurulmuş və ya zədələnmiş əsginasları toplamalıdırlar, öz vəsaitləri hesabına ABŞ-yə çatdırmalı və yenilənməsini təmin etməlidirlər. Bu isə uzunmüddətli prosesdir, pulun daşınması da kifayət qədər xərc

fıq itkiləri nəzərə almaqla bəzi kommersiya bankları bu kateqoriyaya daxil olan əsginasların qəbul edilməsi ilə bağlı həm komissiyalar, həm daxili prosedurlar müəyyən edirlər".

İqtisadçının fikrincə, yalnız kommersiya banklarını ittiham etmək o qədər də asan deyil: "Nəzərə almaq lazımdır ki, bu prosesdə Mərkəzi Bank heç bir məsuliyyət daşımır və eyni zamanda valyutaların yenilənməsi ilə bağlı hansısa mexanizm tətbiq etmir. Bu, hər bir ölkənin öz Mərkəzi Bankının həyata keçirdiyi siyasət çərçivəsində kommersiya bankları tərəfindən formalaşdırılan daxili prosedurlar hesabına tətbiq edilən üsuldur".

Liberal İqtisadçılar Birliyinin sədri Akif Nəsirli "Bakı-Xəbər"-ə şərhində bildirib ki, ABŞ dolları dünya üzrə

ses bank üçün əlavə xərc yadırır - nəqliyyat, sığorta, təhlükəsizlik, xidmət haqqı və s. Bunun hüquqi qadağası yoxdur, sadəcə, banklar riskdən qaçır. Bu məqamda vətəndaş haqlı olaraq soruşur: pulun üzərindəki möhürü mən vurmamışam, siz satdığınız kimi almazsınız? Cavab isə belədir - bank eyni əsginası eyni şərtlərlə almaq məcburiyyətində deyil. Bank valyuta alqı-satqısını azad bazar prinsipi ilə həyata keçirir. Yəni müştəriyə təmiz və qüsursuz əsginas satır. Lakin müştərinin gətirdiyi əsginas sonradan "qüsurlu" hesab olunursa, bank onu standart qiymətə deyil, aşağı dəyərə alacağı qərarlaşdırır. Bu, qanunvericilikdə qadağan edilmir. Amma etik baxımdan problemli görünə bilər".

□ **Nigar HƏSƏNLİ,**
"Yeni Məşavət"

Xəbər verildiyi kimi, Gürcüstanın keçmiş diplomatları və səfirlər Avropa İttifaqındakı tərəfdaşlarına və dostlarına müraciət edərək Gürcüstan mövzusunun siyasi gündəmdə saxlanması, əhalinin böyük əksəriyyətinin iradəsinin nəzərə alınmasını, ölkənin azadlığa, ərazi bütövlüyünə və Avropa perspektivinə dəstəyin davam etdirilməsini xahiş ediblər. Bu barədə 118 gürcü diplomatın birgə bəyanatında deyilir.

"Avropa İttifaqına üzvlük prosesinin dayandırılmasından bir il keçib. Bir il əvvəl, 28 noyabr 2024-cü ildə "Gürcü Arzusu" Partiyası Gürcüstanın Aİ-yə integrasiya yolunu dayandırdı və bununla ölkənin inkişafını ləngitdi. Gürcüstan üçün Aİ və NATO-ya üzvlük təkə xarici siyasət prioriteti deyil - bu, suverenliyin möhkəmləndirilməsi, demokratik dövlət quruculuğu, milli kimliyin qorunması və sülh dolu gələcəyin təmin edilməsi yoludur. Gürcüstanın Avropa ailəsinə qayıdışı ərazi bütövlüyünün dinc yolla bərpasının yeganə yoludur", - deyə bəyanatda qeyd olunur.

Müəlliflər vurğulayırlar ki, Ukrayna böhranı və beynəlxalq gərginlik "geosiyasi mühiti kəskin şəkildə dəyişib" və Gürcüstan üçün Aİ üzvlüyünə yaxınlaşmaq üçün tarixi imkan yaradıb. "Gürcüstanda son hadisələr izolyasionizmə doğru addımdır və ənənəvi tərəfdaşlarla qarşıdurma şəklində özünü göstərir. Bu tendensiya xarici siyasəti zəiflədir və ölkənin təhlükəsizliyini riskə salır, çünki Gürcüstan faktiki olaraq Rusiya təhdidi qarşısında tək qalır. Biz əminlik ki, Gürcüstanın vahid, azad və sülh içində olan Avropada öz yerini tutmaq istəyi geridönməzdir", - deyə bəyanatda vurğulanır.

Gürcüstan Qərb üçün itirilibmi? ABŞ və Avropanın Gürcüstanı məsafədə saxlaması Güney Qafqaza, Tiflisin Bakı və Ankara ilə əlaqələrinə nə dərəcədə neqativ təsir göstərə bilər?

Siyasi təhlilçi Sona Əliyeva "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, gürcü diplomatların bəyanatı şimal-qərb qonşumuzun hazırda düşdüyü vəziyyətin mürəkkəbliyindən xəbər verir: "Gürcüstan cəmiyyəti iki hissəyə parçalanıb. Sadə əhali Avropaya inteqrasiya siyasətinin tərəfdarıdır. Həmin kəsim həm də

keçmiş prezident Mixail Saakaşvilinin yoluna sadıq qalan cəməndir. Əsasən gənc və orta nəslin nümayəndələri Qərblə münasibətlərin istiləşməsinin tərəfdarıdır. Bəyanat yayan diplomatların da əksəriyyəti Qərb təhsili görmüş şəxslərdir. Eyni zamanda Saakaşvili və Zurabişvili dövründə yüksək diplomatik vəzifələrdə çalışanlardır. Hazırkı hakimiyyət isə rusiyalı milyarder Bidzina İvaniş-

müəyyən etmişdi. Bu yönüm gürcü siyasi elitasının öz kimlik anlayışından qaynaqlanırdı. Lakin son 30 ildə Gürcüstanın bu kursu sabit olmayıb və müxtəlif hakimiyyətlər dövründə ciddi dəyişikliklərə məruz qalıb.

Saakaşvilidən sonra hakimiyyətə gələn İvanaşvili və "Gürcü Arzusu" Partiyası siyasi kursu yenidən dəyişdi. Formal olaraq Avropa İttifaqına inteqrasiya şüarları səs-

iqtsadi baxımdan sabitliyini qoruyardı. Hazırda Gürcüstan büdcəsinin mühüm hissəsi tranzitdən əldə etdiyi gəlirlər, sərmayələr, turizm axını və ticari əməkdaşlıqdan ibarətdir ki, bütün bunlar böyük ölçüdə Azərbaycan və Türkiyə ilə əlaqələrə bağlıdır.

Onun sözlərinə görə, Gürcüstanın ABŞ və Avropa ilə münasibətlərində yaranmış soyuqluq, Aİ-yə üzvlük

Qərb Gürcüstanı itirib? - Bəs Bakı və Ankara üçün...

Avrointegrasiyanı dayandıran Tiflisin indi real tərəfdaşları Azərbaycan və Türkiyədir

vilinin qanadı altına sığınanlardan təşkil olunub. Fikrimcə, sonuncu bəyanat Saakaşvilinin təşəbbüsüdür və Qərblə münasibətlərin üzərindən bir dəfəlik xətt çəkmək üçün belə bir addımın atıldığını düşünürəm. Fikrimcə, bu həm də Saakaşvilinin mövcud iqtidara ismarığıdır. Görünür, Ukraynadan sonra Rusiya yönünü Qafqaza, daha dəqiq desək, Gürcüstana çevirəcək".

AĞ Partiya başqanının müşaviri, siyasi şərhçi Azər Hüseynovun sözlərinə görə, Gürcüstanın Qafqaz məkanında geosiyasi yönümü tarixən Qərbə doğru olub və bu, sadəcə, müasir dövrün siyasi prosesləri ilə bağlı deyil: "1918-1920-ci illərdə müstəqillik qazanmış gürcü dövlətçiliyi belə Avropa ilə inteqrasiyanı strateji məqsəd kimi

lənə də, real siyasət daha çox Rusiyaya yaxınlaşma xəttinə söykəndi. Bu, kiçik dövlət üçün risklidir. Gürcüstan nə Qərbin dəstəyini tam qoruya bilir, nə də Rusiyanın təhlükəsizlik təminatına arxalana bilər - çünki Moskva heç bir zaman Tiflisə strateji müttəfiq kimi yanaşmayıb".

Onun fikrincə, burada əsas məsələ ondan ibarətdir ki, Gürcüstan üçün Bakı və Ankara ilə əməkdaşlıq həyati əhəmiyyətə malikdir: "Gürcüstanın Qərbə yolları olarsa da, Gürcüstan üçün Bakı-Tiflis-Ceyhan neft kəməri, Bakı-Tiflis-Ərzurum qaz xətti, Şərq-Qərb nəqliyyat dəhlizi, Orta dəhlizin əsas hissəsi və Bakı-Tiflis-Qars dəmir yolu iqtisadi sistemini ayaqda saxlayan layihələrdir.

Bu layihələr olmasaydı, Gürcüstan regionda nə enerji tranzit ölkəsi ola bilərdi, nə də

prosesinin dayanması və son siyasi addımlar Qərbin Tiflisə olan etimadını xeyli azaldı. Ekspertə görə, belə bir vəziyyətdə Gürcüstanın real tərəfdaşları Azərbaycan və Türkiyədir: "Bu səbəbdən Gürcüstanın Rusiyaya istiqamətlənməsi Bakı və Ankara üçün təhdid yaratmır, amma Tiflis üçün öz gələcəyini riskə atmaq deməkdir. Gürcüstan Rusiyaya nə qədər yaxınlaşa bilər? Bunun sərhədləri kifayət qədər dardır. Gürcü cəmiyyəti antirus əhval-ruhiyyəsi ilə tanınır, ölkənin təhlükəsizlik doktrinası NATO inteqrasiyasına əsaslanır və Gürcüstan Rusiyanın "təhlükəsizlik çətinliyi" altında yaşamağa nə siyasi, nə iqtisadi, nə də ideoloji olaraq həzırdır. Yeni Moskva ilə yaxınlaşma yalnız taktiki xarakter daşıya bilər, strateji yox".

□ **Cavanşir ABBASLI,**
"Yeni Müsavat"

Fidan: "Orada Moskvanın sözünə etibar edilmir"

"Hər bir ölkənin milli təhlükəsizliyini qorumaq hüququ və öhdəliyi var. Buna görə hazırda müzakirə edilən sülh sazişi yalnız Ukraynadakı müharibəni sona çatdırmaq üçün deyil, həm də bütün Avropa üçün davamlı sabitlik yaratmaq baxımından çox önəmlidir".

Teleqraf xəbər verir ki, bunu Türkiyənin xarici işlər naziri Hakan Fidan Almaniyanın "Die Welt" qəzetinə müsahibəsində Rusiyanın 2029-cu ildə NATO ölkələrinə (Avropa) hücum edəcəyi ilə bağlı sualı cavablandırarkən deyib.

"Bu kontekstdə Avropanın təhlükəsizliyinin necə təmin edilə biləcəyi baxımından təklif olunan sazişin bəzi bəndlərini yaxından nəzərdən keçirməliyik. Mən bunu yeni hücumların qarşısını almaq üçün tarixi bir fürsət kimi görürəm.

Belə bir saziş bir tərəfin hər hansı səbəbdən digərinə hücum etməyəcəyinə dair açıq öhdəlikləri ehtiva etməlidir. Bu barədə razılıq əldə olunsaydı, bölgədə 50-60-70 il və ya daha uzunmüddətli sülh təmin edilə bilər.

Bir müddət əvvəl Vilnüsə oldum, orada NATO-nun şərq qanadındakı ölkələrdən bir çox insanla danışdım. Orada Moskvanın sözünə etibar edilmir. Putin də Ukraynaya hücum etməyəcəyini bəyan etmişdi. Sülh sazişi öz təhlükəsizlik tədbirlərindən imtina etmək demək deyil. Avropalılar da, ruslar da bunu etməyəcək, əksinə, fərqli ssenarilərə qarşı hazırlıqlarını davam etdirəcəklər. NATO da bunu edəcək. Sülhün nə qədər davam edəcəyini zaman göstərəcək. Amma Rusiya da iqtisadi-sosial baxımdan zərər çəkir və sazişdən fayda görəcək", - o vurğulayıb.

Daha bir rus politoloqdan Bakıya qarşı həyasızlıq

Son günlər Rusiya siyasi və media dairələrində Azərbaycan və Ermənistanla bağlı yeni çirkin kampaniyanın başladığının əlamətləri görünməyə başlayıb. Əvvəlcə "Exo Moskvi" radiosunun keçmiş baş redaktoru,

Kremlin maskalanmış təbliğatçısı Aleksey Venediktov Ermənistan səfəri zamanı Rusiyanın Ukrayna müharibəsini bitirəndən sonra Cənubi Qafqazla "məşğul olacağına" dair açıqlamalar verdi.

İndi isə Azərbaycana qarşı düşmənçilik mövqeyilə tanınan rus politoloq, Rusiya Moskva Dövlət Beynəlxalq Münasibətlər İnstitutunun (MDBMI) Hərbi-Siyasi Araşdırmalar Mərkəzinin aparıcı eksperti Mixail Aleksandrov Azərbaycanı təhdid edən və yenə Venediktov kimi, Rusiyanın Ukraynadan sonra Cənubi Qafqaza qayıdacağına dair fikirlər səsləndirib.

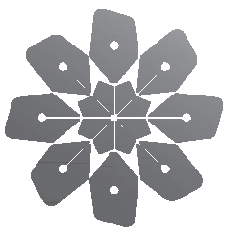
"AzPolitika" xəbər verir ki, "Rusarminfo"ya açıqlamasında Aleksandrov Rusiyanın guya 2010-cu illərin ortalarından başlayaraq, Azərbaycan və Ermənistanla eyni məsafə saxlamağa başladığını iddia edib.

Onun dediyinə görə, bu "səhv siyasət" nəticəsində Kreml üçün nə Azərbaycana əsl müttəfiq etmək alınmayıb, nə də Ermənistanla əvvəlki yaxın müttəfiqliyi saxlamaq mümkün olmayıb. Nəticədə Rusiya Cənubi Qafqazdakı nüfuzunu itirib: "Rusiya mövqelərini itirib. Rusiyanın Cənubi Qafqazdakı dayağı olacaq "dağlıq Qarabağ" Azərbaycana təhvil verildi. Bu, Rusiyanın maraqlarının əleyhinə oldu. Bunu düzəltmək lazımdır. Ukraynada müharibə bitəndən sonra buna daha predmetli şəkildə qayıdılacaq".

Aleksandrov həyasızcasına Rusiyanın regionda sabitliyin və sülhün bərqərar olunmasında maraqlı olmadığını etiraf edib. Onun dediyinə görə, Azərbaycan və Ermənistan rəhbərliyi sülh prosesində mümkün qədər irəli gedərək, Rusiyanın regiona soxulmasının qarşısını almağa çalışır: "Buna görə də Paşinyan və Əliyev mümkün qədər irəli gedərək, Azərbaycanın regionda üstünlüyünü gücləndirməyə çalışırlar ki, sonra bu üstünlüyü aradan qaldırmaq çətin olsun".

Qeyd edək ki, bundan öncə İrəvana səfəri zamanı Ermənistan nəşrlərinə və kanallarına beş müsahibə verən Aleksey Venediktov da eyni tezisləri təkrarlayıb. O deyib ki, "Əgər Qarabağ müharibəsinin bitdiyini hesab edirsinizsə, səhv edirsiniz, çünki müharibə beyinlərdə qalır!" Venediktov Qarabağın işğaldan azad edilməsinə görə açıq təəssüfünü gizlətməyərək, bunu onunla izah edib ki, Rusiyanın başı Ukraynaya qarışdığı və Türkiyə ilə münasibətləri korlamamaq üçün ruslara "daha yaxın olan ermənilərə" lazımcına kömək edə bilmədi. Lakin buna baxmayaraq, Venediktov eyham vurub ki, Rusiya Ukrayna savaşını bitirən kimi, mütləq Cənubi Qafqaza qayıdacaq. Bununla da Ermənistanı revansist və rusiyapərəst qüvvələrə "ürək-dirək verən" Venediktovun Kremlin si-farişini yerinə yetirdiyi heç kimə sirr deyil.

Onun ardınca Aleksandrov kimi daha bir imperiyaçı və simasız məxluqun ortaya atılması göstərir ki, tezislər eyni mərkəzdən gəlir və Kremlin Cənubi Qafqazda aranı qarışdırmağa yönələn planı aktivləşdirilir.

**Azərbaycan
Respublikasının
Medianın İnkişafı
Agentliyi**

Vətəndaş cəmiyyəti, hüquqi dövlət quruculuğu

Azərbaycan hüquqi dövlət quruculuğunu möhkəmləndirir. Suverenliyin tam bərpasından sonra bu istiqamətdə atılan addımlar sürətlənib. Azərbaycan dövlətinin güclü olması üçün hərbi-siyasi, iqtisadi sahələrdə müxtəlif addımlar atılır.

Qeyd etmək lazımdır ki, Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası demokratik, hüquqi və dünyəvi dövlətin qurulması yolunda əhəmiyyətli mərhələ olub və indiyədək bu sənəd ölkəmizdə hüquqi islahatların aparılması, insan hüquq və azadlıqlarının təmin olunması, dövlət idarəçiliyinin təkmilləşdirilməsi istiqamətində bünövrə rolunu oynayıb.

Müstəqil Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası hüquqi dövlət quruculuğunun təməlini qoymaqla yanaşı, ölkədə konstitusiya nəzarəti institutunun - Konstitusiya Məhkəməsinin təsis edilməsinə də əsas yaratdı. Bu ali hüquqi sənədin qəbulundan sonra qanunvericilik prosesində konstitusiya prinsiplərinin qorunması və vətəndaşların əsas hüquq və azadlıqlarının təminat altına alınması baxımından Konstitusiya Məhkəməsinin yaradılması əlamətdar hadisə olub.

Vətəndaş Həmrəyliyi Partiyasının Siyasi Şurasının üzvü Asif Şəkərlinin sözlərinə görə, qanunlar ən yaxşı nəticələr əldə edilməsi üçün hazırlanmalı, ictimai əlaqə pislənməməli, ədalətli olması və başqalarının hü-

quqlarını müdafiə etmək xarakteri daşmalıdır: "Başqa sözlə, ədalətsiz qanun həqiqi qanun deyil. İnsanlar qanunların ədalətli tətbiq olunduğuna və hüquqi institutların müstəqil fəaliyyət göstərdiyinə inandıqda, onlar daha çox vətəndaş fəaliyyəti ilə məşğul olur, hökumət qərarlarına hörmət edir və milli inkişafa töhfə verirlər. Əksinə, hüquq sistemləri pozulduqda və ya səmərəsiz olduqda, ictimai inam azalır, bu da sosial iğtişaşlara, etirazlara və əsasən pozulmasına gətirib çıxarır".

Onun fikrincə, hüquqi proseslərdə şəffaflığın təmin edilməsi və məhkəmə müstəqilliyinin təşviqi sistemə etimadı qorumaq üçün çox vacibdir: "Hüquqi dövlət hökumət institutlarının səlahiyyət və vəzifələrini müəyyən etməklə siyasi sabitliyin qorunmasına həlledici rol oynayır. Qanunlar aydın və ardıcıl tətbiq olunduqda korrupsiyanın, hakimiyyət-dən sui-istifadənin və avtoritar idarəçiliyin qarşısını alır. Siyasi liderlər və dövlət məmurları idarəçilikdə şəffaflıq və ədalətliyi təmin etməklə öz fəaliyyətlərinə görə məsuliyyət daşıyırlar. Hər bir cəmiyyətin tərəqqisi üçün hüquqi dövlətin qurulması vacibdir".

Mülki cəmiyyət, hüquq

ÜSAVAT
N 218 (8828) 2 dekabr 2025

Hüquqi dövlət quruculuğunda mühüm mərhələ

Məhkəmələrin müstəqilliyi, vətəndaşların sosial haqlarının təminatı bu prosesdə ən vacib məsələdir

A.Şəkərli qeyd edib ki, Vətəndaşların və dövlətin suverenliyində özünü büruzə verən hüquqi dövlət və-təndaşların bərabərliyini, ailənin, mülkiyyətin, şəxsi həyatın təhlükəsizliyini reallaşdırır, dövlətin daxili və xarici suverenliyini gerçəkləşdirir. Onun fikrincə, bütün ölkə üçün ümummillî qərar qəbul edilir, ictimai nəzarət tətbiq edilir, müstəqil xarici siyasət yürüdüldür: "Hüquqi dövlətdə hakimiyyət xal-

qa məxsusdur və onun mənafeyinə xidmət edir. Onu da deməliyəm ki, 1991-ci ilin oktyabrında Azərbaycan öz dövlət müstəqilliyinin elan et-sə də SSRİ-dən miras qalmış hüquq sistemi və qanunlar hüquqi və demokratik cəmiyyət quruculuğuna, qanunun aliliyinin təmin olunmasına, insan hüquq və azadlıqlarının müdafiəsinə təminat vermirdi. Cəmiyyətin gələcək inkişafı hüquq sahəsində islahatların həyata keçirilməsini, tamamilə

yeni müstəqil və demokratik dəyərlərə əsaslanan hüquq və məhkəmə sisteminin, qanunvericilik bazasının formalaşdırılmasını tələb edirdi.

Azərbaycan Respublikası müstəqilliyə qovuşduqdan sonra demokratik, hüquqi dövlət quruculuğunu özünün inkişaf yolu seçdi. Lakin bu dövlət quruculuğu prosesi heç də sadə olmadı".

Sosial Hüquqların Müdafiə Mərkəzinin rəhbəri Xəzər Teyyublu hüquqi dövlət quru-

culuğunda separatizmin məhvini ən vacib mərhələ hesab edir. Onun fikrincə, bununla da Azərbaycan dövləti qeyri-qanuni idarəçiliyin olduğu ərazilərdə legal idarəetməni bərpa etdi. Hüquq müdafiəçisi hesab edir ki, hüquqi dövlət quruculuğunda sosial siyasət də əhəmiyyətli məsələlərdən biridir: "Vətəndaşların sosial haqlarının müdafiəsi və təminatı hüquqi dövlət quruculuğunda gərginlikləri azaldır. Yeni vətəndaş-dövlət münasibətləri hüququn, qanunun işləməsinə səbəb olur. Bu körpü yanında isə hüquq pozuntuları qeydə alınır. Bu gün Azərbaycan hüquqi dövlət quruculuğu prosesini başa çatdırıb, sadəcə, islahatlar aparılması zəruridir.

Ümumiyyətlə, hüquqi dövlət vətəndaş cəmiyyətinin forması kimi çıxış edir. Bu tip dövlətin mərkəzində də insan və onun maraqları durur. Sosial təsisatlar vasitəsilə vətəndaşların yaradıcılıq imkanları üçün şərait yaranır, plüralizmi, şəxsi hüquq və azadlıqların təmin edilir. Stabilitet hüquqi dövlətin sosial əsası daha da möhkəmləndirir.

Hüquqi dövlətin mənafevi əsasını bərabərlik, azadlıq, ədalət və humanizm kimi ümumbəşəri dəyərlər təşkil edir. Hüquqi dövləti bəşəriyyətin nail olduğu ən yaxşı, ən ideal nizam olaraq qəbul etmək mümkündür. Sosial dövlət, demokratik dövlət, dünyəvi dövlət hüquqi dövləti tamamlayan xüsusiyyətlərdir. Azərbaycanda bütün sahələr üzrə inkişafı təmin etməliyi ki, dövlətçiliyimiz güclü olsun".

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyəsi əsasında nəşr olunur. Yazını hazırladı: Emil SALAMOĞLU

Əvvelə deyim ki, belə təşəbbüslər nəinki yenidir, həm də çox faydalıdır. Amma inciməsinlər, bir növ məcazi mənada deyirəm, o qalıbdır, kimisə Nigeriyadan gətirsinlər ki, tanış olun, böyük "beyin adamı"dır!

Hüseynbala SƏLİMOV

daşlar, bunun faydalı, daha effektiv formalarını axtarmaq olmazmı? Bir yolunu özümüz də göstərmişdik bizdən soruşan həmin o beynəlxalq təşkilatların təmsilçilərinə: televiziya-ların potensialından da istifadə etmək lazımdır...

İndi də, qoy, heç olmasa, beş-üç adam, xüsusən gənclər nəse götürsün, kimlərsə həqiqətən əlaqələr formalaşsın, siyasətə yaxın gənclərdə Dünyanın "siyasi mətbəxi", intellektual mənzərəsi, siyasətin harada və necə formalaşması haqda təsəvvür yarasın.

Dünyada çox şey şəbəkə-ləşibdir. Çox böyük siyasi-in-tellektual mərkəzlər var. Əvvəllər də olub onlar, məsələn, keçmişdə "Roma klubu" vardı, global problemləri araşdırardı. Sovetin könlünə yatanda adi adamlar da hərdən bundan nəse eşidərdi - sadəcə, keçmiş misal kimi deyirəm. ABŞ-də respublikaçılara ("Heritage" fondu vardı, onun bir analitiki-nin yazılarını imkan düşündə oxuyardıq) da, demokratlara da yaxın mərkəzlər, nə qədər fondlar var ki, az qala, bütün dünyada şəbəkələri mövcud-dur, amma hamımız "So-

ros"-dan başqasını tanımırıq!

Bəzi incə məqamlar da var. "Konspiroloji nəzəriyyələr"dən, fərziyyələrdən zəhləm get-sə də tamamilə inkar etmək müm-kün olmayan xüsusiyyətləri də var global dünyanın.

Bəlkə də müasir dünyada imperiya şüuru həqiqətən azalıb. Əvəzində başqa şey var. İndiyədək oxuduqlarımız, məhdud müşahidələrimiz bunu da deməyə sövq edir.

Dünyanın aparıcı, inkişaf etmiş dövlətlərinin insanların şüurunda imperiya olmasa da, "üstünlük şüuru" qalır və üze vurmasalar da çoxu bizim kimi üçüncü-dördüncü dərəcəli ölkələrin adamlarına az qala, "ikinci sort millət" kimi baxırlar və hesab edirlər ki, bu millətlər onların yazdığı təlimatlarla yaşamaqlıdır.

Paradoks nədədir? Həmin ölkələrin çoxunun intellektual elitasını demək olar, "Üçüncü ölkələr" in insanları təşkil edir!

Necə başa düşək? "Üçün-cü ölkə"lərin təcə maddi resursları, işçi qüvvəsi istismar

olunmur: ağıllılar-istedadlılar gedirlər inkişaf etmiş ölkələrə, bizə isə qalır mollalar, bir də aşığılar-zurnaçıları.

O da narahat edir ki, "Üçün-cü ölkələr" in məmurlarının çoxu milli intellektual elitaların yaranmasında maraqlı deyillər. Düşünürlər ehtiyac yoxdur, zəruri olanda inkişaf etmiş ölkələrdən də dəvət edərlər.

Hansı neqativ nəticələri olar bunun? Düşünülür, ya da çox az maraqlandırır. Bəlkə "Niyə bəzi millətlər irəlidedir, digərlərisə geridə?" sualının da cavabı buradadır?

Məsələn, sual olunur: "Üçüncü ölkə"lərdə çalışmağa çağırılan əcnəbi mütəxəssislərin doğrudanmı onlara canı yanır? Müstəqillik tariximiz böyük deyil, amma təcrübə var. Böyük iqtisadi layihələrimiz oldu, onları xarici şirkətlərlə, əcnəbi mütəxəssislərlə həyata keçirdik.

Adam nankor olmaz, xarici şirkətlər, onların mütəxəssisləri böyük kömək oldu bizə. Maddi, hətta siyasi dəstək yana, dana bilmərik ki, insanların o mütə-

xəssislərdən çox şey öyrəndi.

Amma bir sual o təcrübəni təkrar-təkrar düşünən adamları rahat buraxmır: görən, bir manata görülməli iş on manata başa gəlmədi?

Daha bir qeyd. Bəlkə qeyri-dəqiq, hətta qeyri-ciddi ola-caq. Çünki təsdiqini tapmaq çətinidir. Çalışsaq da bacarmırıq, sübut tapmırıq buna, jurnalistin-politoloqun imkanı xaricindədir.

Söhbət nədən gedir? Sosialist düşüncəsi çökəndə böyük geosiyasi arealda, eləcə əsas nüvəsi Rusiyada mürəkkəb proseslər gedirdi.

Söhbət ondadır ki, nəzəri cəhətdən burada qeyri-adi şey də yoxdur, prinsipçə, hətta ola da bilərdi, çünki dünya görün-düyündən mürəkkəbdir.

Gəlirik əsas məqama. Yaxşı adam qonşusuna da Allah-dən ruzi istər, amma həm də onu heç kimə, nəinki yaxın qonşusuna, heç qohumuna da möhtac etməməsinə dilər.

Daha bir detal. Zarafatla Afrikadan həm də ona görə

başladım ki, birincisi, həqiqətən yaxınlarda digər üçüncü ölkənin bir xanımını "beyin adamı" kimi təqdim edirdi teleka-nallarımızdan biri.

Buna da etirazımız yox, təc-rübə mübadiləsi üçün lazımsa, qoy, olsun. Amma ötən ayların söhbətidir. Bir rusiyalı politoloq guya "bizim adamımız" olduğu üçün problemlər yaşayanda yənə də həmin sual keçdi bey-nimdən: əcəba, kimdir bu?

Biri var siyasətçi-lobbist, biri də var siyasi intellektual. Fərqlidirlər! Siyasətçi lobbist həqiqətən elə qapılar açar ki, bizim ağılımıza da gəlməz.

Siyasi intellektualsa, uza-ğı, haqqımızda ölkəmizdəki, böyük adam (məsələn, keçmişdəki Bjezinski kimi) olsa, dünyadakı rəyi dəyişməyə çalış-sar, nəse yazıb-pozar, lazım olsa, məsləhət də verər.

Prinsipçə, bu, da əz deyil, amma öz intellektuallarımız da nəse edə bilər axı. Heç olmasa, gələcək üçün nəzərə alin-sin, belə gənclər də yetişdiril-sin.

Afrikalı "beyin adamı"...

Quş qrip virusu mutasiyaya uğrayaraq insandan insana yoluxarsa, COVID-19-dan daha ağır pandemiya səbəb ola bilər. Bu barədə "Reuters" xəbərdarlıq edib.

sürətlə yayıldığını bildirirlər.

Mütəxəssislərin fikrincə, qrip mövsümü adi hal-dan daha tez başlaya və əvvəlki illərə nisbətən xeyli şiddətli ola bilər. Həkimlər virusun ötürülmə sürətindən və əlamətlərinin koro-

mi qrip ştamplarının əsas "atalarından" biri kimi qalır və hər il dövr edən qrip variantlarının tərkibində hələ də onun genetik elementləri mövcuddur. Bu pandemiya əvvəlki qriplərə nisbətən daha yüngül keçsə də, dün-

ükdə biri virusla yoluxdu və təxminən 50 milyon insan həyatını itirdi. Bu pandemiya tibb tarixini dəyişdirən hadisə oldu və müasir epidemiologiyanın formalaşmasına böyük təsir göstərdi.

COVID-19-dan da qorxulu - yeni pandemiya qapıda?

Həkimdən SOS: "İnsan sağlamlığını təhdid edən 10 əsas risk amilindən biri qarşıda bizi gözləyən yeni qrip pandemiyasıdır"

Fransadakı Pasteur İnstitutunun Tənəffüs Yolu-xucu Xəstəliklərinin Tədqiqi Mərkəzinin direktoru Mari-Ann Rameix-Welti bu xüsusda agentliyə bildirib: "Biz virusun məməlilərə, xüsusən də insanlara uyğunlaşacağından və insandan insana yoluxacağından və bu virusun pandemiya çevriləcəyindən qorxuruq".

Onun sözlərinə görə, insanlarda mövsümi H1 və H3 qripinə qarşı antitel olsa da, H5 quş qripinə qarşı antitel yoxdur. COVID-19 zamanı da oxşar vəziyyət müşahidə olunub. "Lakin əsasən həssas qruplara təsir edən koronavirusdan fərqli olaraq, quş qripisi uşaqlar da daxil olmaqla, sağlam insanları da öldürə bilər", - mərkəzin direktoru vurğulayıb.

Hərçənd ekspert onu da qeyd edib ki, dünya bu təhlükəyə COVID-19-dan daha yaxşı hazırlaşılıb.

Bu arada Avropa İttifaqı ölkələrində yeni, ölümcül qrip virusuna yoluxma halları qeydə alınıb. Avropa səhiyyə rəsmiləri artıq bir neçə Avropa İttifaqı ölkəsində aşkar edilmiş H3N2 qrip virusunun yeni variantı olan subkladda qrip virusunun

navirusa bənzərliyindən narahatdırlar.

İlkin araşdırma məlumatları göstərir ki, yeni H3N2 variantı əvvəlki ştamplara nisbətən xeyli asan ötürülür və ağır əlamətlərlə müşayiət olunur. Xəstələr temperaturun kəskin yüksəlməsi, şiddətli həsrisizlik, əzələ ağrıları və davamlı, güclü öskürəkdən şikayət edirlər. Klassik qripdə olduğu kimi, ağır xəstəlik riski də qalır. Yaşlılar və xroniki xəstəlikləri olanlar ən böyük risk altındadır. Səhiyyə mütəxəssisləri ağır xəstəlik riskini azaltmaq üçün peyvənd olunmağı tövsiyə edirlər.

Haqqında danışılan təhlükələr və yeni (quş qripisi) pandemiya nə dərəcədə realdır?

Yeri gəlmişkən, 1968-ci ildə baş vermiş Honq-Konq qripisi H3N2 adlı influenza A virusu tərəfindən yaranmışdı. Bu virus sürətlə yayılaraq milyonlarla insanın yoluxmasına səbəb olub. Xüsusilə Asiya bölgəsində təsiri daha güclü hiss olunsa da, qısa müddətdə digər qitələrə də yayılıb. H3N2 virusu həmin vaxtdan bu günə qədər mövcud olan mövsü-

ya üzrə yüz minlərlə insanın həyatına son qoyub.

1957-ci ilin Asiya qripisi H2N2 virusu tərəfindən törədilmiş pandemiya idi. İlk olaraq Çində qeydə alınan virus çox sürətlə yayılaraq bir neçə ay içində bütün dünyanı əhatə etdi. İkinci dalğası daha ölümcül olub və xüsusilə məktəblilər, yaşlılar və xroniki xəstəliyi olanlar ağır keçirib. Asiya qripisi qlobal səhiyyə sistemlərinə böyük təzyiq yaradıb və pandemiya nəticəsində təxminən 1-2 milyon insan həyatını itirib. Virus bir neçə il dövr etdikdən sonra 1968-ci ildə yeni H3N2 ştamminin meydana çıxması ilə tamamilə geriye çəkilib.

1918-ci ilin İspan qripisi H1N1 virusu ilə törədilmiş və tarixdə ən ölümcül qrip pandemiyası kimi tanınıb. Bu virus Birinci Dünya müharibəsi illərində meydana çıxmış və qeyri-adi dərəcədə yüksək ölüm nisbəti ilə seçilmişdi. Digər qrip pandemiyalarından fərqli olaraq, İspan qripisi gənc və sağlam insanlarda da ağır fəsadlara və qəfil ölüm hallarına səbəb olurdu. Qısa müddətdə dünya əhalisinin

Həkim-cərrah, professor Adil Qeybullayev mövzu ilə bağlı "Yeni Məsavat"a açıqlamasında bildirib: "Bu, A qrip virus qrupundandır. Onların içərisində H5N1 ştamli virus bir neçə il əvvəl Azərbaycanda da yayılmışdı. Biz həmin vaxt bunu lokallaşdırma bildik. Xarici laboratoriyaların, xüsusilə Britaniya laboratoriyalarının dəstəyi və ÜST-nin tövsiyələri ilə prosesi nəzarətə aldığımızı və demək olar ki, az itki ilə bu vəziyyətdən çıxmağımızı bacardığımızı. Bir pandemiya necə yarana bilər? Pandemiyanın yaranması üçün sürətli yoluxuculuq indeksi olmalıdır. Bu tip infeksiyalar ən çox nəfəs yolu, hava-damcı yolu ilə və ya içməli su vasitəsilə yayılır. Məsələn, vəba, qrip, koronavirus kimi. Problemin mahiyyəti ondadır ki, biz quş qripinin gələcəkdə hansı performans göstərəcəyini, yoluxma yollarının dəyişib-dəyişməyəcəyini tam proqnozlaşdırma bilmərik. Lakin mümkündür ki, virusun yoluxuculuq indeksi yüksəlsin və epidemiya yarasın".

H3N2 variantına gəlirdə isə həkim deyib ki, bununla bağlı dəqiq proqnoz vermək çətindir: "Çünki ÜST-nin məlumatına görə, insan sağlamlığını təhdid edən 10 əsas risk amilindən biri də bizi qarşıda gözləyən yeni qrip pandemiyasıdır. Qrip virusu daim mutasiyaya uğradığı üçün hər il yeni formaya düşür və bu, nə vaxtsa ispan qripisi tipində global pandemiya səbəb ola bilər. Bu, elmi proqnozdur. Bu baxımdan laboratoriyaların və virusoloqların narahatlığı tam əsaslıdır".

■ **Afaq MİRAYIQ,**
"Yeni Məsavat"

Azərbaycan elektron siqaretləri qadağan edəcək?

Özbəkistandan sonra ölkəmizdə də bu qərar gözlənilir

Özbəkistan Prezidenti Şavkat Mirziyoyev ölkədə elektron siqaretlərin satışını qadağan edən qanun imzalayıb. Musavat.com xəbər verir ki, bu barədə ölkənin Ədliyyə Nazirliyi məlumat yayıb.

Yeni qanuna əsasən, elektron siqaretlərin və onlar üçün mayelərin alınması, saxlanması, daşınması, istehsalı, idxalı və ixracı qadağan olunur. Qanun pozuntusuna görə ciddi cəza tədbirləri nəzərdə tutulur. Belə ki, iri həcmdə və ya inzibati cəza aldıqdan sonra təkrar pozuntuya görə 300-500 baza hesab vahidi (10,3-17,2 min dollar) məbləğində cərimə, üç ilədək islah işləri və ya 3-5 il müddətinə azadlıqdan məhrum etmə tətbiq oluna bilər.

Sırr deyil ki, son illər siqaretdən imtina edə bilməyən insanlar çıxış yolunu elektron siqaretlərdə görürlər. Elektron siqaretin zərərli olduğunu düşünən şəxslər bu yolla sağlamlıqlarını qoruduqlarını, yaxud adi siqaretdən çəkinəcəklərini düşünürlər. Tibb aləmində bu yanaşma uzun müddətdir tənqid olunur. Siqaret çəkən bir çox insan elektron siqaretə keçməklə sağlamlıqlarını qoruduqlarını, ən azı ziyanı azaldıqlarını düşünür. Lakin son tədqiqatlar göstərir ki, bu fikirlər daha çox marketing manipulyasiyasıdır.

Belə ki, elektron siqaret mayelərində nikotin, propolən qlikol və qliserin kimi qızdırıldıqda toksik molekullar yaradan maddələr, aroma kimyəvi qatqılar, o cümlədən formaldehid və akrolein yaradabilən komponentlər, bəzi hallarda kanserogen ağır metallardan ibarət buxar hissəcikləri aşkarlanır.

Bundan başqa, "vape" istifadəsi ağır boşluğu xəstəlikləri, qan damarlarının daralması, ürək-damar sistemində yük, hormonal sistemdə dəyişikliklər və artıq nikotin asılılığının dərinləşməsi ilə nəticələnə bilər.

Bəs Azərbaycanda da eyni qadağalar tətbiq oluna bilərmi?

Mövzu ilə bağlı **Bakı Ağrı Klinikasının baş həkimi, invaziv ağrı mütəxəssisi Zülfüqar Yusifov** "Yeni Məsavat"a danışdı. O qeyd edib ki, Özbəkistanda elektron siqaretlərin qadağan olunması ilə bağlı verilən qərar tamamilə təqdirləyici addımdır. "Artıq dünyanın müxtəlif ölkələrində də bu istiqamətdə ciddi qərarlar qəbul edilir və ictimai sağlamlığın qorunması naminə analoji addımlar atılır. Əslində bir neçə il öncə elektron siqaretlər istehsal edilərkən onların adi siqaretlərdən asılılığı azaldacağı, nikotin tələbatını aşağı salacağı və insanlar üçün daha "zərərli alternativ" olacağı iddia edilirdi. Hətta həmin dövrdə çox sayda insan məhz bu ümidlə elektron siqaretə keçdi.

Lakin zaman keçdikcə aparılan tədqiqatlar və real müşahidələr göstərdi ki, elektron siqaretlərin zərəri heç də adi siqaretlərdən az deyil, bəzi hallarda isə daha risklidir. Bunun səbəbi elektron siqaretlərin tərkibində olan aerosolların müxtəlif kimyəvi maddələrdən ibarət olmasıdır. Bu kimyəvi maddələrin bir çoxunun kanserogen xarakter daşıdığı, xüsusilə də yuxarı tənəffüz yolları, ağciyər toxuması və bronx sistemində ciddi zərər vurduğu müəyyən edilib. Ürək-damar sistemi, tənəffüs sistemi, endokrin sistem, hətta mədə-bağırsaq sistemi belə elektron siqaretlərin yaratdığı toksik təsirlərdən yayınmır".

Zülfüqar Yusifov vurğulayıb ki, elektron siqaretlərin populyarlığının artmasından cəmi bir neçə il keçməsinə baxmayaraq artıq yüzlərlə elmi araşdırma onların zərərli təsirlərini üzə çıxarıb: "Bu tədqiqatlar göstərir ki, yeni nəsil bu cihazların yaratdığı problemlər əvvəlcədən nəzərdə tutulandan qat-qat genişdir. Xüsusən də gənclər və yeniyetmələr arasında asılılıq sürətlə artır, bədəndə daxil olan kimyəvi maddələrin uzunmüddətli təsirləri isə hələ tam öyrənilməsə də, ilkin nəticələr çox təhlükəli mənzərə ortaya qoyur.

Məhz buna görə də son illər bir sıra ölkələr artıq qadağa qərarları qəbul edib, bəzilərini satışa ciddi məhdudiyyətlər qoyub, digərləri isə tam yasaqlama yolunu seçib. Özbəkistanın atdığı addım da bu global tendensiyanın davamı və əhalinin sağlamlığının qorunması istiqamətində vacib addımdır. Bu qərar həm region ölkələri üçün nümunədir, həm də elektron siqaretlərin təhlükəli mahiyyətini bir daha gündəmə gətirən ciddi mesajdır. Hesab edirəm ki, Azərbaycanda da bu cür qərarın verilməsi təqdirləyici olardı".

■ **Xalidə GƏRAY,**
"Yeni Məsavat"

Kallas: “Bu həftə Ukrayna üçün həlledici olacaq”

“Qarşıdan gələn danışıqları nəzərə alsaq, qarşıdakı həftə Ukrayna üçün həlledici ola bilər”.

Teleqraf.az xəbər verir ki, bunu Avropa İttifaqının xarici işlər və təhlükəsizlik siyasəti üzrə ali nümayəndəsi Kaya Kallas deyib.

“Bu, diplomatiya üçün həlledici həftə ola bilər”, - o bildirib.

Kaya Kallas əlavə edib ki, Rusiyanın sülh istəmədiyi göz qabağındadır, buna görə də Ukraynanı mümkün qədər gücləndirmək lazımdır.

ABŞ və Ukrayna nümayəndələri Floridada (Mayami) kritik danışıqlar aparırlar. Ukrayna nümayəndə heyəti ilə görüşdə dövlət katibi Marko Rubio, prezidentin xüsusi nümayəndəsi Stiv Vitkoff və Donald Trampın kürəkəni Cared Kuşner iştirak edib.

Ukrayna nümayəndə heyətinə isə Milli Təhlükəsizlik və Müdafiə Şurasının katibi Rüstəm Umerov rəhbərlik edir. Umerov vəzifəsindən azad edilmiş Andrey Yermakın yerinə nümayəndə heyətinin rəhbəri təyin edilib.

“The Washington Post” yazdığına görə, ABŞ administrasiyası bu həftə Ukrayna Prezidenti Volodimir Zelenskini münafiqşinin həlli ilə bağlı sülh sazişinə razılıq verməyə təşviq edəcək. Bildirilir ki, Zelenski hazırda “çətin siyasi dövr” yaşayır. Onun ən yaxın köməkçisi, Prezident Administrasiyasının keçmiş rəhbəri Andrey Yermak ətrafında baş qaldıran korrupsiya qalmaqlı ölkə prezidentini ciddi siyasi risklərlə üz-üzə qoyur. Nəşr qeyd edir ki, yeni həftə ABŞ tərəfindən Zelenskini yeni təzyiq dalğası gözləyir və Vaşinqton onun sülh razılaşmasını irəlilətməsinə tələb edəcək.

ABŞ Prezidentinin xüsusi nümayəndəsi Stiv Uitkoff və Donald Trampın kürəkəni Cared Kuşner Ukrayna üzrə dialoqu davam etdirmək üçün dekabrın 2-də Moskvada Rusiya Prezidenti Vladimir Putinlə danışıqlar aparacaq. Rusiya prezidentinin mətbuat katibi Dmitri Peskov bildirib ki, Moskva Ukrayna üzrə danışıqların uğurunda maraqlıdır və buna görə proses media üzərindən “meqafon rejimində” aparılmayacaq. Onun sözlərinə görə, görüşün əvvəlindən qısa görüntülər yayımlanacaq və yekunda KİV üçün bəyanat da istisna olunmur. Peskov Yermakın vəzifədən uzaqlaşdırılmasının Ukrayna ilə danışıqlara təsir edib-etməyəcəyi ilə bağlı sualı cavablandırarkən bunun yalnız “praktikanın göstəracə-

yi” məsələ olduğunu deyib. Görüşün gündəliyi açıqlanmasa da, tərəflərin əsas mövzusunun Ukrayna üzrə danışıqlar prosesi olacağı bildirilir.

“Axios” nəşri isə bu xüsusda qeyd edib ki, ABŞ çərşənbə axşamı (2 dekabr) Rusiya Prezidenti Vladimir Putinə təqdim etmək məqsədilə Floridada sülh planının iki əsas bəndi - ərazi və təhlükəsizlik zəmanətləri üzrə razılığa gəlmək niyyətindədir. Nəşr yazıb ki, bu məsələlər Mayamidə Ukrayna və Amerika nümayəndə heyətləri arasında danışıqların diqqət mərkəzində olacaq.

Görüşdən əvvəl isə yüksək vəzifəli bir Amerika rəsmisi vurğulayıb ki, “ukraynalılar onlardan nə gözlədiyimizi bilir”. Nəşrin məlumatına görə, Putin çərşənbə axşamı ABŞ Prezidenti Donald Trampın xüsusi elçisi Stiv Uitkovla görüşə bilər.

Öz növbəsində Ukrayna Silahlı Qüvvələrinin keçmiş Baş Komandanı, Londondakı səfir Valeri Zalujni ölkəsinin ərazi bütövlüyü və təhlükəsizlik prioritetləri ilə bağlı kəskin bəyanatla çıxış edib. Onun sözlərinə görə, Rusiya üçün hədəf təkəcə Donetsk və Luqansk deyil, bütün Ukraynadır.

Zalujni bildirib ki, Donetsk güzəştə getmək barədə müzakirələr yolverilməzdir və bu, Ukraynanın gələcək təhlükəsizliyini təhlükə altına atar. “Ukrayna Donetsk əsla güzəştə getməməlidir. Münafiqşə yalnız təmas xəttində dondurula bilər. Biz NATO-ya indi üzv ola bilmirik, amma üzvlük hüququmuz mütləq qorunmalıdır”, - deyərək vurğulayıb.

General əlavə edib ki, Rusiya ilə müharibənin hələ uzun müddət davam etməsi mümkündür və bu səbəbdən Ukraynanın strateji ittiqaqlara açıq qalması həyati əhəmiyyət kəsb edir.

Qeyd edək ki, Zalujni Zelenskinin yerinə ən real namizəd sayılır. Amma göründüyü kimi, Ukraynanın suverenliyi və ərazi bütövlüyü məsələ-

Floridada kritik Ukrayna danışıqları - dekabrın 2-dək...

Trampın emissarları bu gün Putinlə Ukraynanın taleyini masaya çıxaracaq

sində onun mövqeyi Zelenskiden fərqlənir.

Kreml ABŞ-nin xüsusi elçisi Stiv Uitkoffun Rusiya Prezidenti Vladimir Putinlə çərşənbə axşamı günün ikinci yarısında görüşəcəyini təsdiqləyib.

Rusiyalı politoloq Sergey Markov isə Floridada danışıqların uğursuz olduğunu bildirib: “ABŞ və Ukrayna arasında Floridada keçirilən danışıqlar yekunlaşıb. Nəticələr haqqında bir az sonra “sızmalardan” öyrənəcəyik. Hələlik diplomatik dildən sadəcə dilə tərcümə olunarsa, belə demək olar:

1. Ukrayna qüvvələrinin Donbasdan çıxarılması ilə bağlı razılaşma demək olar ki, əldə edilib.

2. Onlar Ukrayna üçün təhlükəsizlik zəmanətləri, yəni neytrallıq və Ukrayna qüvvələrinin sayı və silahlanmasına məhdudiyyətlər məsələsində razılığa gələ bilmədi.

3. Danışıqlar davam edəcək.

4. Uitkoff mövqeləri bir-birinə yaxınlaşdırmaq üçün Moskvaya uçacaq.

5. Amerikalılar hiyləgərlik edirlər. Əslində onlar indi sadəcə, Zelenskiyə sülh üçün göstəriş verə bilər. Razılığa gələ bilməyiblərsə, bu o deməkdir ki, nədənsə amerikalılar Zelenskinin sülhə razılıq verməsini istəmir”, - o bildirib.

ABŞ və Ukrayna nümayəndə heyətlərinin Floridada 5 saatlıq görüşü əsasən gələcək sülh razılaşması çərçivəsində Rusiya ilə sərhədin hansı xətt üzrə müəyyən olunmasına həsr olunub. Musavat.com xəbər verir ki, bu barədə “Axios” portalı maraqlı məlumat yayıb. “Axios”a danışan iki ukraynalı rəsmi sözlərinə görə, danışıqlar müərkəb və gərgin olsa da, “produktiv” keçib. Məlumatla görə, Kreml təkid edir ki, Rusiya Donbas üzərində tam nəzarət əldə etməyənədək döyüşləri dayandırmayacaq. ABŞ isə Ukraynadan bu ərazinin verilməsi müqabilində Vladimir Putini sülhə razı salmağı mümkün hesab edir. Lakin bu, Kiyev üçün son dərəcə ağır və daxili siyasi baxımdan partlayıcı güzəşt sayılır.

Bir saatlıq geniş formatlı görüşdən sonra müzakirələr iki tərəfdən yalnız üç nümayəndənin iştirakı ilə davam

edib. ABŞ-ni xüsusi nümayəndə Stiv Uitkoff, dövlət katibi Marko Rubio və Donald Trampın kürəkəni Cared Kuşner təmsil edib. Ukrayna tərəfdən iştirak edənlər - Təhlükəsizlik və Müdafiə Şurasının rəhbəri Rüstəm Umerov, Baş Qərargah rəisi Andrey Qnato və hərbi kəşfiyyat rəis müavini Vadim Skibitski olub.

“Axios”un sitat gətirdiyi ukraynalı rəsmilərdən biri görüşü belə şərh edib: “Danışıqlar gərgin, lakin konstruktiv idi. ABŞ-nin prosesdə ciddi iştirakı yüksək qiymətləndirilir. Bizim məqsəd həm amerikalılara nəticə əldə etməyə kömək etmək, həm də dövlətçiliyimizi itirməkdir”.

Donald Tramp da “Air Force One” bortunda jurnalistlərə açıqlama verərək danışıqların nəticələri barədə məlumatlandırıldığını və “razılaşma şanslarının yüksək olduğunu” bildirib.

Florida danışıqları Ukrayna üçün nə dərəcədə tələklü olacaq? Dekabr, nəhayət, atəşkəs gətirəcəkmi?

Siyasi şərhçi Aydın Quliyev “Yeni Müsavat”a bildirdi ki, ABŞ-nin təklif elədiyi sülh planı Ukraynanın dövlət və təhlükəsizlik maraqlarına o qədər ziddir ki, onun hər hansı bir formada dəyişdirilməsi və yeni maddələrin əlavə edilməsi ilə vəziyyət köklü şəkildə dəyişə bilməz: “28 maddəlik sülh planı sonradan müzakirə edilərək qısaldılsa da, yenə Ukraynanı təmin etmir və Ukraynanın maraqlarına qarşıdır. Ukrayna müharibəsi ilə bağlı aparılan danışıqlara hələ də Avropa İttifaqı təmsilçiləri və Avropa dövlətləri buraxılıb. Bu da o

deməkdir ki, Rusiya ilə ABŞ arasında əldə olunacaq hər hansı razılaşma Avropa tərəfindən yenə də qəbul edilməyəcək. Xüsusilə Ukraynanın ərazi itkisi ilə barışacağı ilə bağlı məsələni özündə əks etdirən hər hansı bir razılaşmanı qəbul edəcəyi istisna olunur. Ona görə də Ukraynanın bütün elitası, cəmiyyəti, xalqı müharibənin ərazi güzəştə ilə həll olunması variantını yaxına belə buraxmaq istəmir. Ukraynanın işğal olunmuş ərazilərində Rusi-

yanın mövcudluğunun legitimliyini əks etdirən hər hansı bir sənəd Ukrayna müharibəsinin həllinə gətirib çıxarmayacaq. Ən yaxşı halda mümkün olan o ola bilər ki, ərazi məsələlərini sonraya saxlamaq şərti ilə müəyyən aralıq məsələləri özündə əks etdirən atəşkəs sazişi imzalanınsın. Aparılan danışıqların bundan artıq müsbət nəticəsinin olacağı ehtimalı yoxdur”.

□ **Etibar SEYİDAĞA,**
“Yeni Müsavat”

Rus milyarderlərin sərvəti artıb

Rusiyanın ən varlıq biznesmenlərinin sərvəti bu ilin əvvəlindən 18,1 milyard dollar artıb.

Teleqraf.az xəbər verir ki, bu barədə “Bloomberg” agentliyinin şirkətlərin səhmlərinin dəyəri əsasında hesablanan “Milyarderlər İndeksi”ndə (Bloomberg Billionaires Index) qeyd olunub.

Siyahıya görə, Rusiyanın ən böyük dəmir filizi istehsalçısı “Metallinvest”in səhmdarı Alisher Usmanov ilin əvvəlindən 5,32 milyard dollar qazanıb və onun sərvəti 18,5 milyard dollara çatıb. Ural Mədən və Metallurgiya Şirkətinin (UGMK) qurucusu İskəndər Mahmudovun sərvəti isə 4,43 milyard dollar artaraq 7,56 milyard dollar olub.

“Telegram” messengerinin həmtəsisçisi Pavel Durov ilin əvvəlindən 2,44 milyard dollar qazanıb və onun sərvəti 13,4 milyard dollara yüksəlib. “Wildberries” onlayn satış platformasının yaradıcısı Tatyana Kim isə 654 milyon dollar gəlirlə sərvətini 8,03 milyard dollara çatdırıb.

Ən böyük itkiləri NLMK polad istehsalı şirkətinin sədri Vladimir Lisin verib - onun sərvəti 3,07 milyard dollar azalaraq 22,8 milyard dollara düşüb.

Bakıda ictimai nəqliyyatın saat 23:00-24:00-dan sonra dayanması artıq uzun illərdir paytaxt sakinlərinin gündəlik problemindən qlobal sosial narahatlığa çevrilib. Gecə növbəsində çalışanlar, tibb işçiləri, ofisi gecə bağlanan əməkdaşlar, hava limanına gəlib-gələnlər, şəhərin mərkəzində işini bitirib evinə dönmək istəyən sırayı vətəndaş - hamı bu boşluğun qurbanıdır. Şəhər böyüyür, əhali artır, xidmət sektoru 24 saat çalışır, amma paytaxtın nəqliyyat sistemi hələ də "köhnə Bakı" ritmi ilə fəaliyyət göstərir.

Nəqliyyat eksperti El-məddin Muradlı bildirir ki, məsələ şəhərin inkişaf dinamikasına uyğunlaşmayan idarəetmə mexanizmlərindən qaynaqlanır. Onun sözlərinə görə, həm AYNA, həm də Rəqəmsal İnkişaf və Nəqliyyat Nazirliyi yanında keçirilən müzakirələrdə gecə marşrutlarının açılması məsələsi dəfələrlə gündəmə gətirilib və prinsipial olaraq dövlət qurumlarının mövqeyi müsbətdir. Sadəcə, mexanizm yoxdur - yeni məsələni işlək və davamlı edən idarəetmə modeli müəyyən olunmayıb. Belə məqamda sual yaranır: əgər niyyət varsa, problem haradadır?

Gecə saatlarında sənişin axınının azalması səbəbindən bu marşrutların qeyri-rentabelli işləməsi illərdir bəhanə kimi səsləndirilir. Lakin bu arqument heç bir inkişaf etmiş ölkənin nəqliyyat siyasətində qəbul edilən yanaşma deyil. London, Berlin, Paris, İstanbul, Seul, Dubay kimi şəhərlərdə gecə marşrutları gündüz qədər olmasa da, kifayət qədər effektiv işləyir. Çünki ictimai nəqliyyat kommersiya strukturundan daha çox sosial xidmət hesab edilir. Şəhər insanların hərəkətliliyini təmin etməli, təhlükəsizliyi və əlçatanlığı qorumaq üçün gecə saatlarında da işlək sistem təqdim etməlidir.

Dünya təcrübəsi göstərir ki, dövlət gecə marşrutlarını rentabellik üzərində yox, şəhərin ümumi nəqliyyat balansının bir hissəsi kimi maliyyələşdirir. Məsələn, Londonun N-lines adlanan gecə avtobusları illərdir fəaliyyət göstərir və bütün xərclərinin böyük hissəsi dövlət subsidiyaları və şəhər büdcəsi tərəfindən qarşılır. İstanbulda "Gecə Metrobus" xətti xüsusi olaraq gecə iş rejimi üçün formalaşdırılıb və hər 20-30 dəqiqədən bir fəaliyyət göstərir. Dubay isə turizm və xidmət sektorunun fasiləsiz işini nəzərə alaraq 24 saatlıq marşrutları artıq standart xidmət kimi tətbiq edir.

Bakıda isə gecə ictimai nəqliyyatının olmaması təkə sosial problem yaratmış, həm də təhlükəsizlik probleminə çevrilir. Gecə saatlarında küçədə taksi tapmaq lotereyadır: ya qiymət çox qaldırılır, ya da heç tapılmır.

Mövzunun başqa tərəfi isə məsuliyyət məsələsidir. Gecə sənişindəşına xidmətinin təşkili AYNA-nın üzərinə düşsə də, proses yalnız bir qurumla həll olunmur. Burada həm marşrut şirkətləri, həm BakuBus, həm də nəqliyyatın idarə edilməsi üzrə normativ aktlar iştirak edir. Bir sözlə, məsələ kompleks xarakter daşıyır və sistemli həll tələb edir.

Paytaxt avtobuslarında gecə müsibəti - çıxış yolu

Bakıda ictimai nəqliyyatın qrafiki ilə bağlı dəyişiklik təklif olunur

Əvvəla, Bakı üçün real gecə xətti xəritəsi hazırlanmalı, şəhərin ən çox hərəkət olan istiqamətləri müəyyənləşdirilməlidir: Hava limanı, mərkəz, 20 Yanvar-İnşaatçılar xəttinin davamı, Nərimanov-Əhmədli xətti, Sumqayıt-Bakı istiqaməti və s. Daha sonra vəziyyətə uyğun intervallar təyin edilməli - məsələn, 30-40 dəqiqəlik intervalla işləmək həm sənişin axını, həm də xərcləri optimallaşdırar.

İkincisi, xidmətin rentabelliyyətini artırmaq üçün xüsusi gecə tarifləri tətbiq oluna bilər. Bu, dünyada geniş istifadə edilən variantdır. Lakin qiymətin əlçatan olması şərti ilə. Üçüncüsü, marşrut şirkətləri üçün dövlət dəstəyi mexanizmi hazırlanmalıdır. Bu, onların gecə saatlarında işləməkdən imtina etməsinin qarşısını alır. Bakı artıq regionun ən böyük şəhərlərindən biridir. Turizm inkişaf edir, gecə həyatı genişlənir, xidmət sektoru 24 saat aktivdir. Belə bir şəhərin gecə ictimai nəqliyyatsız qalması XXI əsr realığına uyğun deyil.

Nəqliyyat eksperti Rauf Ağamirzəyev "Yeni Müsavat"a bildirib ki, 1 yanvar 2026-cı ildən sonra "Brutto müqavilə" - hər kilometrə görə özündə subsidiya ehtiva edən sistem işə düşür. Onun sözlərinə görə, ondan sonra daşıyıcılar qarşısında gecə daşınma məsələsini tələb kimi qoymaq

olar: "2026-cı ilin yanvar tarixindən etibarən qoyulmuş reqlament üzrə, yeni 06:00-dan gecə 24:00-a kimi ictimai nəqliyyat birmənalı işləməlidir. Ancaq saat 12-dən sonra da şəhər yatmış və gecə iqtisadiyyatı var. Hansı ki, biz yatsaq da müəyyən sahə-

sünün altından hava limanına avtobuslar gedirdi. 1997-ci ildə bunlar ləğv olundu. Bir müddət, ümumiyyətlə, hava limanı ilə ictimai nəqliyyat vasitəsilə əlaqə olmadı. 2015-ci illərdə 110 sayılı marşrut açıldı. Sonra isə qərar verildi ki, ekspress rejimində işləyən

avtobuslar xəttə buraxılsın. Hazırda onlar 7-24 rejimində fəaliyyət göstərir. Lakin şəhər çox böyüyüb və bütün sakinlər də "28 May" a gəlmir, digər istiqamətlərə də axın var. Yeri gəlmişkən, yaxınlığında yerləşən Milli Aviasiya Akademiyası ilə hava limanının ictimai nəqliyyat əlaqəsi yoxdur. Sürətli yol olduğu üçün heç piyada da getmək imkanı yoxdur. Ona görə də ictimai nəqliyyatın fərqli istiqamətlərdə hərəkəti təmin olunmalıdır. Xüsusən də nəqliyyat qovşaqları olan yerlər - hava limanı, avtovağzal, dəmir yolu və beynəlxalq dəniz ticarət limanı - bunlar arasında 7/24-lük əlaqə olmalıdır. Yaxşı olardı ki, dəmir yolu üzərindən fərqli istiqamətlərə çıxış imkanı yaradılardı. İndiki halda yalnız dəmir yolu-hava limanı əlaqəsi var. Ələt limanı istiqamətində, ümumiyyətlə, ictimai nəqliyyat yox dərəcə-sindədir. Yalnız 195 nömrəli avtobus var ki, ona minmək üçün gerek Lökbatan dairəsi-nə gedəsən. Onun gündüz rejimi belə əlverişli deyil".

R.Ağamirzəyev deyir ki, gecə-gündüz axın olan istiqamətlərdə gecə 12-dən sonra 15-20 dəqiqəlik intervalla bütün şəhəri əhatə edən marşrutlar olmalıdır. "Bakı gecə həyatı yaşayan bir şəhərdir. Gecə çalışan insanlar daşıyan ictimai nəqliyyatın olması vacibdir".

□ **Sahənə RƏHİMLİ,**
"Yeni Müsavat"

Restoranlardakı servis haqqı ləğv edilə bilər

Türkiyənin Ticarət Nazirliyi restoran, kafe və digər iaşə müəssisələrinin müştərilərdən məcburi şəkildə servis, masa haqqı və ya başqa ad altında ödəniş tələb etməsinin qarşısını almaq üçün yeni qaydalar hazırlayır.

Müştərilər yalnız yedikləri və içdikləri məhsulların pulunu ödəyəcək. İlaşə obyektləri menyularda servis və masa haqqı ilə bağlı heç bir qeyd yerləşdirə bilməyəcək. Yeganə əlavə ödəniş yalnız müştərinin öz istəyinə bağlı olan bəxşiş ola bilər.

Bəs görəsən, servis haqqı Azərbaycanda da ləğv edilə bilərmi?

Məsələ ilə bağlı Milli.Az-a açıqlama verən **Azərbaycan Hotellər və Restoranlar Assosiasiyasının İdarə Heyətinin sədri Samir Dübəndi** bildirib ki, Türkiyədə restoran və kafələrdə servis haqqının ləğvi ilə bağlı qəbul edilən qərar regionda şəffaflıq və istehlakçı hüquqlarının qorunması istiqamətində yeni standart formalaşdırır.

S.Dübəndi qeyd edib ki, Azərbaycanda da bu məsələnin yenidən müzakirəyə çıxarılması vaxtıdır. Onun sözlərinə görə, hazırkı təcrübədə bəzən hesabın üzərinə əvvəlcədən bildirilməyən 5-15% servis haqqının əlavə olunması həm yerli müştərilərdə, həm də turistlərdə narazılıq yaradır. Bu, ölkənin qonaqpərvərlik imicinə də mənfi təsir edir: "Bizim mövqeyimiz odur ki, xidmət haqqı yalnız tam şəffaf, əvvəlcədən göstərilən və istehlakçı tərəfindən aydın şəkildə qəbul olunan formada olmalıdır".

Assosiasiya hesab edir ki, dövlət qurumları, turizm sektoru və sahibkarlar arasında dialoq başlasa, servis haqqı ilə bağlı üç əsas istiqamət üzrə optimal model formalaşdırmaq mümkündür: "İlk olaraq Türkiyə modeli əsasında xidmət haqqı ayrıca tutulmadan, ümumi qiymətə daxil edilməlidir. İkincisi odur ki, əgər servis haqqı saxlanılırsa, onun məbləği menyuda, qəbzə və obyektin girişində açıq şəkildə göstərilməlidir. Üçüncü istiqamət olaraq isə əməkhaqqı və motivasiya sistemləri yenilənməli, xidmət sahəsində çalışanların maddi təminatı gücləndirilməlidir".

S.Dübəndi nəzərə çatdırıb ki, Azərbaycanda servis haqqı məsələsi birbaşa xüsusi qanunla tənzimlənir, lakin "İstehlakçıların hüquqlarının müdafiəsi haqqında" Qanun, "Ticarət, ictimai iaşə və məişət xidmətləri qaydaları", həmçinin Vergi Məcəlləsi bu sahəyə tətbiq olunan əsas hüquqi çərçivəni müəyyən edir. Bu sənədlər tələb edir ki, ictimai iaşə müəssisələri göstərdikləri xidmətin qiymətini əvvəlcədən, tam və aydın şəkildə müştəriyə təqdim etsin. Hər bir ödəniş qəbzədə ayrıca göstərsin və gizli ödənişə yol verilməsin.

Assosiasiya sədri söyləyib ki, bu normalar servis haqqının ya açıq şəkildə göstərilməsi, ya da, ümumiyyətlə, ləğv edilməsi üçün hüquqi baza yaradır.

YENİ MÜSAVAT

Son səhifə

N 218 (8828) 2 dekabr 2025

De k a b r

Rusiyada nadir "Zaporojets" avtomobili satılır

Rusiyanın Belqorod vilayətində 1989-cu il istehsalı olan nadir "ZAZ-968MD" avtomobili satışa çıxarılıb. "Zaporojets" avtomobili sahibinin qarajında 20 ildən çox qalıb və bu müddət ərzində cəmi 21 min kilometr yol qət edib. MD modifikasiyası xüsusilə olilliyi olan, məhz bir ayağı zədələmiş insanlar üçün uyğunlaşdırılıb. Avtomobilə yalnız bir pedal - mufta var, qaz pedali əvəzinə sürücü üzərində xüsusi qurğudan istifadə olunur, aylac isə döşəmə tuncunda yerləşən Q-şəkilli ling vasitəsilə idarə edilir. "Zaporojets" avtomobilini cəmi 110 min rubla (təqribən 2 400 manat - red.) almaq mümkündür.

Çində avtomobilin fərqli hissələrindən 18 kiloqram fındıq çıxdı

Çinli sürücü avtomobilinin mühərrikinə, soyutma və istilik sistemlərində problemlər olduğunu hiss edib. Nasazlığın səbəbi isə hər kəsi təəccübləndirib. Oxu.Az xəbər verir ki, bu barədə "Oddity Central" yazır. Məlumatla görə, avtomobildəki problemlər sürücünü mexanika müraciət etməyə məcbur edib.

Mexanik tez bir zamanda nasazlıqların səbəbini tapıb. Avtomobilə demək olar ki, hər boşluq fındıqla tıxanıb. Fındıq həтта hava girişlərinə və kabin filtri bölməsinə də düşüb. Onu təmizləmək bir neçə saat çəkib. Çəkildikdən sonra məlum olub ki, avtomobildən 18 kiloqram fındıq çıxıb. Maşının sahibi bu işdə gəmiriciləri günahlandırıb.

İnsan ömrü daha uzun olacaq - alimlərdən proqnoz

Son yüz ildə orta insan ömrü təxminən iki dəfə artıb və növbəti mərhələdə bu göstərici 120 il olacaq. Bunu Rusiya Elmlər Akademiyasının akademiki Aleksandr Sergeyev açıqlayıb. "1900-cü ildə

orta ömür uzunluğu təxminən 40 il idi. İndi isə 70-80 ildir. Bu, elm vasitəsilə - xəstəliklərlə mübarizə, yeni dərmanların ixtirası və yeni diaqnostik vasitələr sayəsində əldə edilib. Biz tibb, hüceyrə və molekulyar bi-

ologiyada yeni kəşflərin astanasındayıq. Alimlərin bu gün müzakirə etdiyi növbəti ortalama yaş səviyyəsi 120 illik ömürdür. Bu, çox vacib bir məqsəddir", - deyər alim bildirib.

Ən çox onlar yatır

"World Population Review" təşkilatı dünyanın bir sıra ölkələrində insanların gündəlik yuxu rejimi ilə bağlı araşdırma aparıb. Bu barədə qurumun hesabatında qeyd olunub. Bildirilib ki, yuxu fiziki və psixoloji sağlamlığın əsas amillərindən biri hesab olunur, lakin həyat tərz, iş tempi və sosial-mədəni vərdişlər onun müddətinə birbaşa təsir göstərir. Araşdırmaya əsasən, dünya üzrə orta yuxu müddəti 7 saat 4 dəqiqədir. Mütəxəssislər xəbərdarlıq ediblər ki, 7 saatdan az yatmaq ürək-damar xəstəlikləri, piylənmə, depressiya və immun sisteminin zəifləməsinə səbəb ola bilər.

Qeyd edək ki, ən uzun yuxu müddətinə malik ölkə Niderland olub. Belə ki, orada sakinlər orta hesabla 8 saat 1 dəqiqə yatır. Ardınca Finlandiya (8 saat), Avstraliya və Fransa (7 saat 9 dəqiqə), Yeni Zelandiya və Böyük Britaniya (7 saat 8 dəqiqə) gəlir. Türkiyədə isə bu nəticə 6 saat 35 dəqiqədir.

Ən az yatan ölkə isə Sudan göstərilir. Bu ölkədə insanlar orta hesabla cəmi 5 saat yatır. Bu ölkəni Səudiyyə Ərəbistanı 6 saat 5 dəqiqə ilə izləyir.

Dünyada ən çox televizor satan şirkətlərin adları açıqlandı

"Samsung Electronics" şirkəti 2025-ci ilin üçüncü rübündə həm tədarük həcmində, həm də televizor bazarındakı gəlir payına görə birinci yeri tutub. Oxu.Az bu barədə "Omdia" araşdırma şirkətinin saytına istinadən xəbər verir. Bildirilir ki, "Samsung Electronics"-in bazar payı ötən ilin 28.6%-i ilə müqayisədə 29% təşkil edib. Məlumatla görə, "Samsung"-un ardıcıl 20-ci il bazar lideri olmaq üçün bütün şansları var. "LG Electronics" televizor bazarında ikinci yeri qoruyub, lakin ümumi gəlir payı ötən ilin 16.5%-i ilə müqayisədə 15.2%-ə düşüb. Üçüncü və dördüncü yerləri isə Çin şirkətləri TCL (13%) və "Hisense" (10.9%) tutub və televizor bazarındakı mövqelərini gücləndiriblər.

Bunları bilirsinizmi?

- * İnsanda təqribi 2 milyon tər vəzi mövcuddur. Orta yaşlı adam hər litr tər tökdükdə 54% kalori itirir. Kişilər qadınlara nisbətən 40% çox tərleyirlər.
- * İnsanın sağ ağciyəri sol ağciyərindən nisbətən özünə daha çox hava yerləşdirir.
- * İnsan gözü 10 000 000 rəng çeşidi fərqləndirməyə qadirdir.
- * İnsan ağzında 40 000 bakteriya mövcuddur.
- * Papafobiya-Roma papasından qorxmaqdır.
- * Açıq gözlə asqırmaq mümkün deyil.
- * İnsan orqanizmində 2000-ə yaxın dad bilmə reseptoru var.
- * İnsan orqanizmində olan piylər 7 ədəd sabun istehsalı üçün lazım olan miqdardadır.
- * İnsan bədənində nerv impulsı saniyədə 90 metr sürətlə hərəkət edirlər.
- * İl ərzində insan ürəyinin döyüntülərinin sayı 36 800 000-dir.
- * Kişilər qadınlara nisbətən 10 dəfə çox daltonizmdən əziyyət çəkirlər.
- * Uşaq doğulanda bədənində 300 sümük olur, böyüdükcə onlardan 206 qalır.
- * İnsan sümüyünün təqribi yarısı bilək və pəncədə yerləşir.
- * Mavi gözlü insanlar digərlərinə nisbətən ağrıya daha həssasdırlar.
- * Əl barmaqlarının dirnaqları ayaq barmaqlarının dirnaqları ilə müqayisədə 4 dəfə tez böyüyür.
- * Ömür boyu insan dərisi 1000 dəfə dəyişir.
- * Güclü işıq nəticəsində görmə qabiliyyəti itirmə halına "qar korluğu" deyilir.
- * Qripə səbəb olan 100 müxtəlif virus mövcuddur.

ABŞ sakini ölən itini klonlaşdırdı

Kaliforniya ştatının Klermont şəhərində (ABŞ) yaşayan 48 yaşlı Vanessa Conson etiraf edib ki, ölmüş itini klonlaşdırmaq üçün onminlərlə dollar xərcləyib. Oxu.Az xəbər verir ki, bu barədə "People" məlumat yayıb. 2024-cü ilin dekabr ayında amerikalı qadının iti Oliver ikiillik aqressiv xərcənglə mübarizədən sonra ölüb. Qadın depressiyaya düşüb, işini atıb, yeməkdən imtina edib və yuxusu kəsilib. O, bir müddət sonra klonlaşdırma üçün "Vigen" şirkətinə müraciət edib. Prosedur Consona 50 000 dollara başa gəlib.

Rusiyalı həkim ev heyvanlarından insana keçən xəstəlikləri sadalayıb

"İstənilən ev heyvanı infeksiya daşıyıcısı ola və sahiblərinə allergiyaya və yüksək həyəcanlılığa məruz qoya bilər". Oxu.Az xəbər verir ki, bunu "İzvestiya" nəşrinə rusiyalı həkim Aleksandra Filyova deyib. Onun sözlərinə görə, ev heyvanları ilə birgə yatmaq həyəcanlılığı artırır və yuxusuzluğa gətirib çıxarır: "Narahat pishiklər və itlər sahiblərinə normal yatmağa imkan vermir. Yarımcıq yatmaq isə ürək-damar xəstəlikləri riskini artırır".

Filyova qeyd edib ki, ev heyvanları ilə əlaqə allergik reaksiyaya da səbəb ola bilər: "Çoxları düşünür ki, ev heyvanlarının ancaq tükü allergiya doğurur. Əslində isə əsas allergenlər onların selikli qışasında, sidiyində, piy vəzilərinə və dəri pulcuqlarındakı zülallardır".

Həkim əlavə edib ki, ev heyvanları, o cümlədən pishik və itlər sahibləri üçün hermitlər, toksoplazmoz, qaşqıvarı xoralar və quduzluq kimi xəstəlik riskləri daşıyır. Ekspert yoluxma riskini azaltmaq üçün məsləhət də verir: "Heyvanlarla hər təmasdan sonra əl sabunla yuyulmalı, ev heyvanları isə müntəzəm olaraq baytar tərəfindən profilaktik müayinədən keçirilməli və bütün zəruri peyvəndlər vurulmalıdır".

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Baş redaktor:
Nazim SABİROĞLU

e-mail adres: venimusavat@mail.ru

"Yeni Musavat"ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnib, "Son dakika" MMC-nin mətbəəsində çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi
2528-ci məhəllə ev 44/d
Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Redaktor:
Emil SALAMOĞLU

Lisensiya N: B 114
SAYI: 1.500